

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๑

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๑

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

สาร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ประเทศไทยมีมรดกทางวัฒนธรรมจำนวนมาก หลากหลายประเภท ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม นาฏดุริยางคศิลป์ ฯลฯ เป็นประจักษ์พยานแห่งความเจริญรุ่งเรือง และความร่ำรวยทางศิลปวัฒนธรรมของชาติที่สืบทอดมายาวนาน สิ่งเหล่านี้เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพชนไทยที่ได้สร้างสรรค์สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ปรากฏเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันโดดเด่นของประเทศ

กระทรวงวัฒนธรรม กำหนดให้มีการประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นไปตามเจตจำนงแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยการขึ้นบัญชีดังกล่าวถือเป็นหนทางหนึ่งในการปกป้องคุ้มครองและเป็นหลักฐานสำคัญของประเทศ ในการประกาศความเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นๆ นอกจากนี้ ยังเป็นการบันทึกประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ของภูมิปัญญา เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศ ซึ่งจะช่วยสร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชน กลุ่มคนหรือบุคคลที่เป็นผู้ปฏิบัติสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตลอดจนช่วยส่งเสริมและพัฒนาสิทธิชุมชน ในการอนุรักษ์ สืบสาน ฟื้นฟู และปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

หนังสือ “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๑” เล่มนี้ เป็นการรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมตามลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้ง ๖ ลักษณะ ที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ จำนวน ๑๘ รายการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า ต่อยอดองค์ความรู้ในเรื่องมรดกภูมิปัญญาของไทยแขนงต่างๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

(นายวีระ โรจน์พจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

สาร

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรม มีภารกิจที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การรักษา สืบทอดวัฒนธรรมของชาติ และความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างมั่นคง ในการดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรมได้มุ่งเน้นการดำเนินงานในลักษณะการศึกษาค้นคว้าวิจัย การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การส่งเสริม การถ่ายทอดและการแลกเปลี่ยน จนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านที่เสี่ยงต่อการสูญหาย การนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางที่บิดเบือนหรือไม่เหมาะสม และอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องสูญเสียชีวิตและอัตลักษณ์ไป เป็นต้น

การดำเนินงานขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม จึงเป็นมาตรการหนึ่งที่สำคัญให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปตระหนักถึงคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งนอกจากจะเป็นการบันทึกองค์ความรู้ต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐานสำคัญของชาติแล้ว ยังต้องมีการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ให้แก่เด็กและเยาวชนได้ทราบถึงสาระสำคัญอันเป็นแก่นแท้อย่างจริงจัง รวมถึงสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดสร้างสรรค์ได้ อันจะเป็นหนทางหนึ่งในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมคงอยู่ต่อไปอย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

การจัดพิมพ์หนังสือ “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๑” ในครั้งนี้ นับว่าเป็นการรวบรวมองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ จำนวน ๑๘ รายการ เพื่อเผยแพร่แก่สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป กระทรวงวัฒนธรรม จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อคนไทยทุกคนในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป

(นายกฤษฎพงษ์ ศรี)

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

คำนำ

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ถือเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์ สั่งสม ปลุกฝังและสืบทอดกันมาในชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย เป็นรากฐานของความสามัคคีและความมั่นคงของชาติ แสดงถึงศักดิ์ศรี เกียรติภูมิและความภูมิใจร่วมกันของคนไทย ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ความว่า “...งานการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นงานสร้างสรรค์ความเจริญทางด้านปัญญาและจิตใจ ซึ่งเป็นเหตุและองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมดและเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยสืบต่อไป...” ในปัจจุบันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าวได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญไปอย่างน่าเสียดาย จึงเป็นเหตุให้ต้องมีการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมและดำเนินงานปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จึงดำเนินกิจกรรมที่สำคัญ คือ การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ แล้ว เพื่อเป็นหลักฐานสำคัญของชาติและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชาติให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง รวมทั้งเป็นการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของประเทศชาติ โดยกำหนดการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมใน ๖ ลักษณะ ประกอบด้วย วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ศิลปะการแสดง แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล งานช่างฝีมือดั้งเดิม และการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ มีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีจำนวน ๑๘ รายการ ซึ่งได้รับการคัดเลือกและรับรองจากคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในการนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม จึงได้จัดทำหนังสือมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ เล่มนี้ขึ้น เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ คุณค่าและความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างความภาคภูมิใจและตระหนักถึงความสำคัญของการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยให้มีการสืบทอดอย่างยั่งยืน

(นางพิมพ์วิ วัฒนารางกูร)

อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

สารบัญ

หน้า

สารรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

สารปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

คำนำ

การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทย

การประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในประเทศไทย

ความสำคัญของการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชี ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๑

จำนวน ๑๘ รายการ

รายการที่ ๑ นิทานพื้นบ้าน เรื่องท้าวแสนปม

รายการที่ ๒ ตำรายาหลวงปู่ศุข

รายการที่ ๓ ลิเก

รายการที่ ๔ สะโน

รายการที่ ๕ วายังกูเละ

รายการที่ ๖ ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ

รายการที่ ๗ ประเพณีปักธงเมืองนครไทย

รายการที่ ๘ ประเพณีถือศีลกินผัก

รายการที่ ๙ ขนมฝรั่งกุฎีจีน

รายการที่ ๑๐ ดินสอพองลพบุรี

รายการที่ ๑๑ พิธีถวายข้าวพิชภาค ฯ และบุญเสียดำหัวข้าโอกาสพระธาตุพนม

รายการที่ ๑๒ ประเพณีปอยส่างลอง

รายการที่ ๑๓ กลองเอกราช

รายการที่ ๑๔ เรือกάบาง

รายการที่ ๑๕ เรือนโคราช

รายการที่ ๑๖ วัวเทียมเกวียน

รายการที่ ๑๗ การแข่งเรือยาวขึ้นโขนชิงธง

รายการที่ ๑๘ การเล่นสะบ้า

ภาคผนวก

- ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๖๐

- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙

- คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่ ๑/๒๕๕๙

ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรอง

คำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ ๗๓/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

- คำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ ๗๙/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แทนตำแหน่งที่ว่าง

- บัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชี

(ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๖๑) จำนวน ๓๓๖ รายการ

- ภาพประกอบเพิ่มเติมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นบัญชีประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑

คณะผู้จัดทำ

๙

๑๗

๑๙

๒๒

๒๔

๒๖

๒๘

๓๐

๓๒

๓๔

๓๖

๓๘

๔๐

๔๒

๔๔

๔๖

๔๘

๕๐

๕๒

๕๔

๕๖

๕๙

๖๐

๖๓

๗๒

๗๘

๗๙

๘๑

๘๘

๙๒

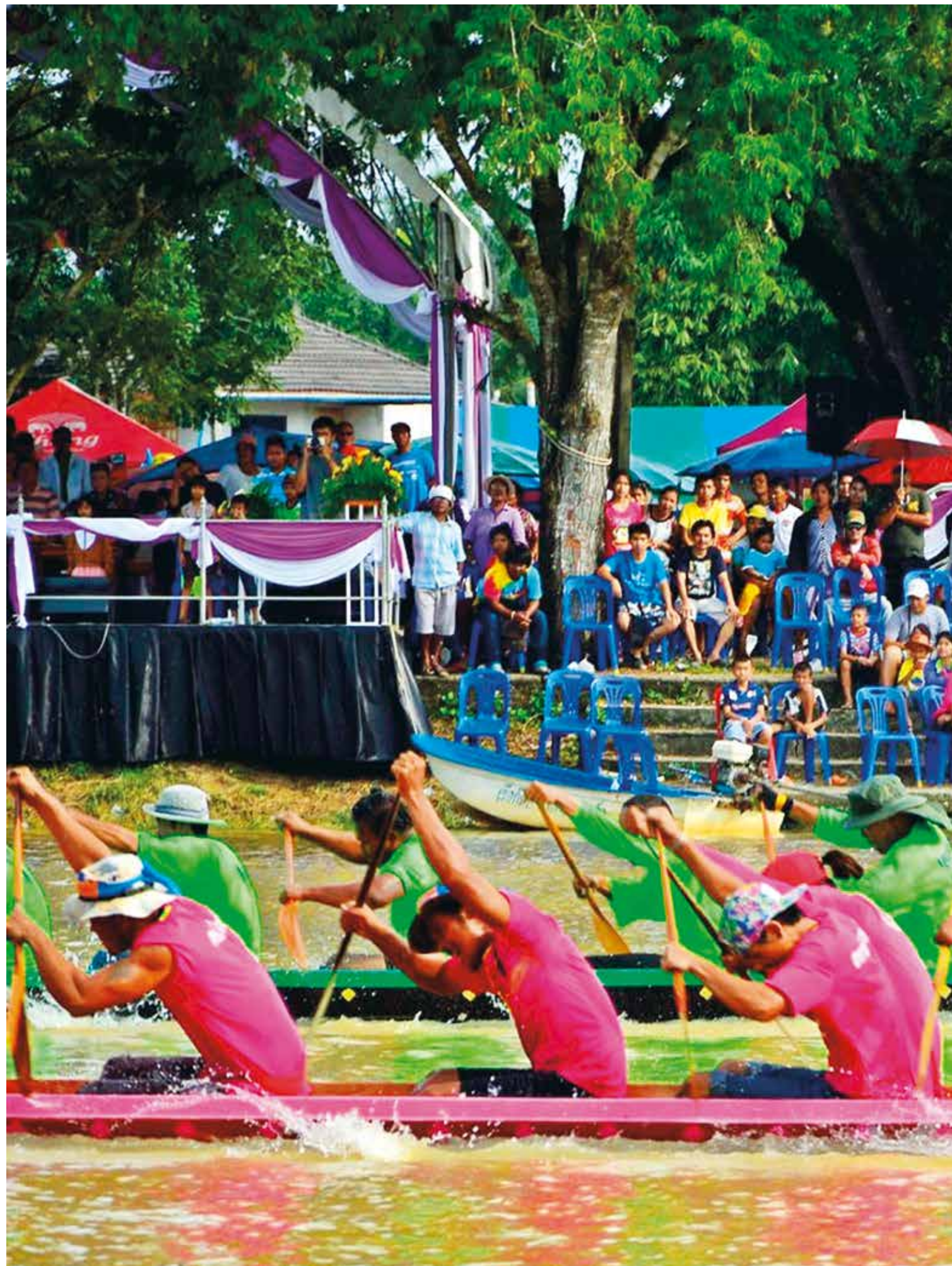
การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของประเทศไทย

การประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภายใต้พระราชบัญญัติ
ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ และอนุสัญญาว่าด้วย
การสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. ๒๐๐๓

เมื่อประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๙ จึงได้ ยื่นสมัครเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการ สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. ๒๐๐๓ ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโกและ ได้เป็นภาคีอนุสัญญาฉบับดังกล่าวอย่างสมบูรณ์ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยประเทศไทย เป็นประเทศภาคีสมาชิกอันดับที่ ๑๗๑ และ หากนำเนื้อหาระหว่างพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ และอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษา มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. ๒๐๐๓ มาเปรียบเทียบกันแล้ว พบว่า พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ มีสาระสำคัญที่เน้นการบริหารจัดการ ระบบในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญา ในแต่ละท้องถิ่นซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อน งานเครือข่ายการดำเนินงานมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม โดยประกอบด้วย ๒๖ มาตรา ซึ่งไม่มีการแบ่งเนื้อหาเป็นหมวดหมู่และมีการ

บัญญัติคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” ในพระราชบัญญัติดังกล่าวว่า “มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม”

พระราชบัญญัติ ฯ มีการระบุเนื้อหาการ ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องอาศัย ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งมี การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และยกย่องเชิดชูเกียรติ บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรหรือหน่วยงานที่ทำ คุณประโยชน์เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไว้ในมาตรา ๑๐ ขณะที่ อนุสัญญา ฯ นั้นประกอบด้วย ๔๐ มาตรา โดยแบ่ง เป็น ๙ หมวด มีการระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ๔ ข้อ ในมาตรา ๑ และคำว่า “Intangible Cultural Heritage” ได้รับการนิยามเป็นภาษาไทยด้วยคำว่า “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” โดยรายละเอียด ด้านกองทุนของอนุสัญญาฉบับนี้มีการระบุไว้ใน หมวดที่ ๕ ตั้งแต่มาตรา ๑๙ ถึงมาตรา ๒๔ ซึ่งรัฐภาคีต้องจ่ายค่าบำรุงกองทุนในอัตราไม่เกิน ร้อยละ ๑ ของเงินค่าบำรุงที่ให้แก่งบการเงินประจำของ ยูเนสโก นอกจากนี้ รัฐภาคีต้องส่งรายงาน ความคืบหน้าการดำเนินงานด้านมรดกวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้ให้แก่ยูเนสโกรับทราบทุก ๆ ๔ ปี

สำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ มุ่งเน้นที่การอนุรักษ์ พื้นฟู ค้ำครองและส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเป็นการค้ำครองการใช้ประโยชน์จากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ และคุณค่าด้านจิตใจ ซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้การนำเอาความรู้ทางวัฒนธรรมดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ให้เกิดรายได้และมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนสนับสนุนให้ชุมชน องค์การของรัฐ ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและค้ำครอง

สำหรับเนื้อหาที่สำคัญของแต่ละมาตราในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกอบด้วย ๒๖ มาตรา ได้แก่

มาตรา ๑ และ ๒ บททั่วไป มาตราที่ ๓ และ ๔ นิยามและลักษณะ

มาตรา ๔ เกี่ยวข้องกับลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้ง ๖ ลักษณะ อันได้แก่

- ๑) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา
- ๒) ศิลปะการแสดง
- ๓) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล
- ๔) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
- ๕) งานช่างฝีมือดั้งเดิม
- ๖) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
- ๗) ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕ ถึง ๒๐ เป็นมาตราที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ จำนวน ๔ ชุด ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด

มาตรา ๑๘ และ ๒๐ สำหรับสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ในส่วนของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

มาตรา ๒๒ และ ๒๓ เกี่ยวข้องกับการขึ้นบัญชีการแก้ไข ยกเลิก รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถกระทำได้ในกรณีเกิดการคลาดเคลื่อน สำคัญผิดในข้อเท็จจริง หรือมีข้อเท็จจริงเปลี่ยนไป โดยกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีอำนาจในการแก้ไข หรือ ยกเลิกการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นได้

มาตรา ๒๔ หากมีความเสียหายของรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น ให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเสนอการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าวต่อรัฐมนตรีเพื่อออกคำสั่งระงับการกระทำนั้นได้

มาตรา ๒๕ ให้บรรดามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ประกาศไว้ก่อนวันที่ พ.ร.บ. ใช้บังคับเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตาม พ.ร.บ. นี้ ดังนั้น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เคยประกาศไว้ทั้ง ๓๑๘ รายการ จึงถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตาม พ.ร.บ. นี้ด้วย

เรื่องกำหนดชื่อ

นิยามที่กำหนดไว้ของคำว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่มาจากอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ คือ

“มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” หมายถึง การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจน เครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรม อันเป็นผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชนและในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน

มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นี้ ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งเป็นสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความรู้สึกมีอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของอนุสัญญานี้ จะมีการพิจารณาเฉพาะมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เท่าที่สอดคล้องกับบทบัญญัติที่มี

อยู่ด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเท่านั้น รวมทั้งข้อกำหนดให้มีการเคารพซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนทั้งหลาย กลุ่มชน และปัจเจกบุคคล และต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

“มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ในการประชุมครั้งที่ ๗๕ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๘ สหประชาชาติ มีมติเห็นสมควรให้ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.

“มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน

ในส่วนเรื่องลิขสิทธิ์เป็นเรื่องของการริเริ่มสร้างสรรค์ โดยผู้สร้างสรรค์และต้องไปขอจดแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ความเป็นเจ้าของ ทั้งนี้ ลิขสิทธิ์ไม่ครอบคลุมถึงความคิด หรือขั้นตอน กรรมวิธี ซึ่งต่างจากการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เปรียบเทียบความหมายของ “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”

ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก ค.ศ. ๒๐๐๓

ความหมายตาม พ.ร.บ. (มาตรา ๓)	ความหมายตามอนุสัญญา ฯ (บททั่วไป ข้อ ๒.๑)
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายความว่า “ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือหรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชน ยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน”	มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หมายความว่า “การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจน เครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรม อันเป็นผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชนและในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรมของตน” (คำแปลโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม)
ความหมายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติ ฯ มีความสอดคล้องกับความหมายที่ปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก	
การแบ่งลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตาม พ.ร.บ. (มาตรา ๔)	การแบ่งลักษณะมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ตาม อนุสัญญา ฯ (บททั่วไป ข้อ ๒.๒)
การแบ่งลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (๑) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา (๒) ศิลปะการแสดง (๓) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล (๔) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (๕) งานช่างฝีมือดั้งเดิม (๖) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ทั้งนี้ รายละเอียดว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะเข้าลักษณะใดจะปรากฏตามประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เรื่อง การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๖๐	“มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” แสดงให้รู้ได้จาก (๑) ประเพณีและการแสดงออกของมุขปาฐะ รวมถึงภาษาในฐานะพาหะของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (๒) ศิลปะการแสดง (๓) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาลต่าง ๆ (๔) ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (๕) ฝีมือช่างแนวประเพณีนิยม
การแบ่งลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทย จะแตกต่างกับของยูเนสโกเล็กน้อย โดยได้เพิ่มการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว เป็นอีกหนึ่งลักษณะ เนื่องจากมีความโดดเด่นในสังคมไทย ซึ่งแต่ละประเทศกำหนดได้ตามความเหมาะสมกับบริบททางสังคม	

กรอบโครงสร้างการทำงาน

การตั้งคณะกรรมการภายในพระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายอำนาจการบริหารจัดการและการจัดทำแผนและโครงการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสู่ระดับท้องถิ่น เนื่องจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นมรดกของกลุ่มชน ชุมชนในท้องถิ่นที่ปฏิบัติสืบทอดมาช้านาน กลไกการทำงานในท้องถิ่นจะทำให้การเข้าถึงชุมชนที่เป็นผู้ปฏิบัติสืบทอดได้ง่ายและใกล้ชิดยิ่งขึ้น ซึ่งจะรวมถึงความคล่องตัวในการประสานงาน การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

ประกาศและระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ประกาศและระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกอบด้วย ประกาศ จำนวน ๑ ฉบับ และระเบียบ ๔ ฉบับ ซึ่งขณะนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ได้แก่

๑. ประกาศเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เป็นการกำหนดลักษณะ และแบ่งประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยมี ๖ ลักษณะ

ประกอบด้วย ๑) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ๒) ศิลปะการแสดง ๓) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ๔) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ๕) งานช่างฝีมือดั้งเดิม ๖) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

๒. ระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สำหรับหลักเกณฑ์นี้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด จะต้องร่วมมือกับชุมชนในการจัดทำรายการเบื้องต้น โดยยึดกรอบข้อมูลตามแบบสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (แบบ ม.ภ. ๑) และจัดทำแบบคำขอเสนอรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (แบบ ม.ภ. ๒) และแบบเสนอรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อขอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (แบบ ม.ภ. ๓) และหากรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้รับการขึ้นบัญชีหน่วยงานดังกล่าวจะต้องทำการเผยแพร่รายการเบื้องต้นและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทุก ๆ ๓ ปี

๓. ระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณา คัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อ ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำหรับรายการ เบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จะได้รับการขึ้นบัญชี มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จะต้อง มีลักษณะที่เป็นไป ตามประกาศเรื่องการกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม และหลังจากที่รายการเบื้องต้นมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้รับการคัดเลือกเพื่อขึ้นบัญชี เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเรียบร้อยแล้ว รายการ เบื้องต้นดังกล่าวจะได้รับการขึ้นบัญชีเป็นมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมตามประเภทของแต่ละรายการ ซึ่งมีอยู่ ๒ รายการ คือ รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการ ส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

๔. ระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลั่นกรอง คณะอนุกรรมการ ชุดดังกล่าวมีหน้าที่ในการพิจารณารายการเบื้องต้นมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมให้สมบูรณ์ ด้วยการตรวจสอบความถูกต้อง หรือให้ความเห็นทางวิชาการ และเมื่อคณะกรรมการ กลั่นกรองได้ดำเนินการพิจารณาแล้วว่ารายการ เบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขอขึ้นบัญชีมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ก็ จะทำการรายงานผลการพิจารณาเป็นลายลักษณ์อักษรต่อ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม เพื่อประกอบการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อไป แต่หากคณะกรรมการ กลั่นกรองได้พิจารณาแล้ว พบว่าข้อมูลเอกสารหลักฐาน ของรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ เสนอขึ้นบัญชียังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ก็จะแจ้งให้กรมส่งเสริม วัฒนธรรมทราบ เพื่อแจ้งคณะกรรมการส่งเสริมและ รักษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครหรือ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประจำจังหวัด แก้อ หรือเพิ่มเติมข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ต่อไป

๕. ระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และมาตรการ เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำหรับหลักเกณฑ์นี้ ผู้ขอรับการส่งเสริมและรักษาจะต้อง เป็น บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือ กลุ่มบุคคล ชุมชน ที่มีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยจะต้อง มีแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ที่จะขอรับการส่งเสริม และรักษาที่ระบุระยะเวลาชัดเจน และต้องมีวัตถุประสงค์ ที่เป็นไปเพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม หากคณะอนุกรรมการพิจารณาเห็นชอบ ผู้ขอรับการส่งเสริมและรักษาต่อคณะกรรมการส่งเสริม และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแล้ว ผู้ขอรับ การส่งเสริมและรักษาจะต้องรายงานความก้าวหน้าตาม แผนงานหรือโครงการที่เสนอ ซึ่งขณะนี้ระเบียบนี้ยังไม่ ได้ถูกนำมาดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แต่ก็ยังมีการ สนับสนุนโครงการในลักษณะการสืบทอดมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมที่หลากหลายกิจกรรมและหลายกลุ่มงาน ที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ หลักการสำคัญในกรณีที่มี แผนงาน โครงการ ที่จะจัดการจัดเก็บข้อมูลของชุมชน (อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. ๒๐๐๓) ต้องให้ความสำคัญกับ “ชุมชน” รวมถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูลซึ่งเป็น ไปเพื่อการสร้างฐานข้อมูล เพื่อถ่ายทอดและส่งเสริมให้เกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อีกทั้งวิธีการจัดเก็บข้อมูล มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน ที่ควรจะมีการ จัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติวัฒนธรรม อาสาสมัคร ทีมงาน รวมทั้ง ที่ปรึกษา เพื่อทำความเข้าใจ โครงการร่วมกัน รวมทั้งการกำหนดขั้นตอนดำเนินการ การพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล การจัดทำบัญชีรายการ รวมทั้งการนำข้อมูลที่จัดเก็บได้ เสนอต่อชุมชนผู้ปฏิบัติ เพื่อตรวจสอบ ยืนยัน และมีมติให้ความเห็นชอบร่วมกัน

การประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในประเทศไทย

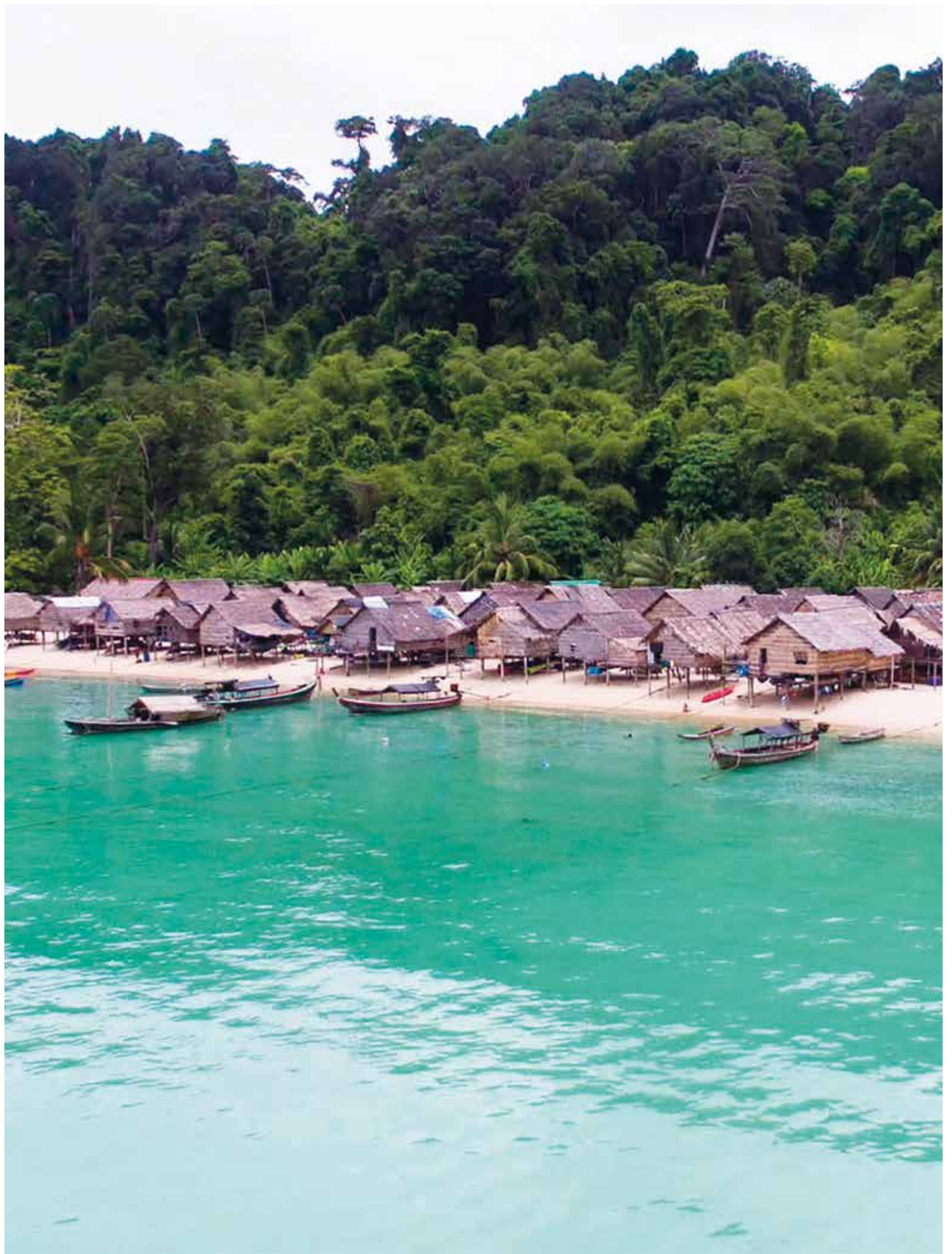
ในการเสนอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ นั้นมีกระบวนการขึ้นบัญชีทั้งแบบคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้เสนอและแบบท้องถิ่นโดยหน่วยงานเป็นผู้เสนอ จึงมีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นบัญชีแล้วจำนวน ๓๑๘ รายการ และเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ แห่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ และเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๑ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้มีมติเห็นชอบให้ขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๑๘ รายการ ทั้งนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้เสนอเรื่องเพื่อการประกาศในราชกิจจานุเบกษา รวมขณะนี้ มีรายการที่ได้รับการประกาศแล้ว ๓๓๖ รายการ

ตารางแสดงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติที่ขึ้นบัญชีแล้ว จำนวน ๓๓๖ รายการ

สาขา/ปี	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ศิลปะการแสดง	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และ ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณี และเทศกาล	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	รวม
๒๕๕๒	-	๑๒	๑๓	-	-	-	๒๕
๒๕๕๓	๑๕	๖	๓	๑	-	-	๒๕
๒๕๕๔	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๓๐
๒๕๕๕	๒๐	๑๓	๑๑	๘	๗	๑๑	๗๐
๒๕๕๖	๑๘	๑๕	๑๐	๖	๑๐	๙	๖๘
๒๕๕๗	๒๐	๑๐	๑๐	๑๐	๘	๑๐	๖๘
๒๕๕๘	๗	๖	๕	๔	๕	๕	๓๒
๒๕๕๙	-	-	-	-	-	-	-
๒๕๖๐	-	-	-	-	-	-	-
๒๕๖๑	๑	๓	๓	๓	๕	๓	๑๘
รวม	๘๖	๗๐	๖๐	๓๗	๔๐	๔๓	๓๓๖

กลุ่มสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
สถาบันวัฒนธรรมศึกษา (กรกฎาคม ๒๕๖๑)

ความสำคัญของการขึ้นบัญชี มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ในยุคที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นปัจจุบัน สิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติกำลังถูกคุกคามจากอันตรายต่าง ๆ ทั้งด้วยการถูกรุกรานจากวัฒนธรรมต่างชาติ การฉกฉวยผลประโยชน์จากผู้ที่มีเทคโนโลยีที่เหนือกว่า หรือการนำภูมิปัญญาของกลุ่มชนหนึ่ง ๆ ไปใช้อย่างไม่เหมาะสม ไม่มีการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้กลุ่มชนที่ได้รับผลกระทบถูกละเลยจนเกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ และสูญเสียภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ของตนไปอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ด้วยเหตุดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้เข้าเป็นภาคีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. ๒๐๐๓ ขององค์การยูเนสโก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งอนุสัญญา ฯ ฉบับนี้มุ่งเน้นถึงการปกป้องคุ้มครองมรดกของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์และปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตและส่งต่อผ่านลูกหลาน รุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นอัตลักษณ์ (Identity) ของชุมชนหรือกลุ่มชนที่ยึดถือปฏิบัติกันจนถึงทุกวันนี้ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยก็ได้ดำเนินการปกป้องคุ้มครอง “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” ซึ่งได้มีการบัญญัติศัพท์ใหม่เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จนกระทั่งนำมาสู่การประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ภายในประเทศเช่นเดียวกัน

โดยพระราชบัญญัติ ฯ มีเจตจำนงในการประกาศใช้ด้วยหลักการและวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับอนุสัญญา ฯ ดังกล่าวข้างต้น คือ เล็งเห็นว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์ สืบสาน ปลุกฝัง และสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมายังคนอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในปัจจุบันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ บางครั้งมีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางที่บิดเบือนหรือไม่เหมาะสม และอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญไปอย่างน่าเสียดาย สมควรจัดให้มีการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ให้มีความสืบเนื่องและยั่งยืนสืบไป

กิจกรรมสำคัญประการหนึ่งของการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คือ การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยมีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ โดยถือเป็นหนทางหนึ่งในการปกป้องคุ้มครองและเป็นหลักฐานสำคัญของประเทศในการประกาศความเป็นเจ้าของ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ นอกจากนี้การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมยังเป็นการบันทึกถึงประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ของภูมิปัญญา รวมถึงสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างบทบาทสำคัญและความภาคภูมิใจของชุมชน กลุ่มคนหรือบุคคลที่เป็นผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตลอดจนช่วยส่งเสริมและพัฒนาสิทธิชุมชนในการอนุรักษ์สืบสาน พื้นฟู และปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

การประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้กำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อการขึ้นบัญชีรวม ๖ สาขา ได้แก่ สาขาวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา สาขาศิลปะการแสดง สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล สาขาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล สาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม และสาขาการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม จะพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและจัดเก็บรวบรวมโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ และการพิจารณาคัดเลือกของคณะอนุกรรมการกลั่นกรองตามกระบวนการขั้นตอนและหลักเกณฑ์การพิจารณาขึ้นบัญชีของแต่ละสาขา ซึ่งเป็นการดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จะได้รับการขึ้นบัญชีต้องมีคุณลักษณะตามหลักเกณฑ์การพิจารณา คือ

๑) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ ๖ สาขา

๒) เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่อยู่ในอาณาเขตประเทศไทย

๓) มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์และมีคุณลักษณะบ่งบอกถึงความเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นหรือของชาติ

๔) เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ยังมีการสืบทอดและปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิตและอาจเสี่ยงต่อการสูญหาย

๕) มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ คุณค่าทางจิตใจ คุณค่าเชิงสร้างสรรค์ หรือผลงานควรค่าแก่การรักษาไว้

๖) มีการบันทึกหลักฐานหรือสามารถอ้างอิงสืบค้นองค์ความรู้ดั้งเดิมของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น

๗) เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยินยอมจากชุมชนให้ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สำหรับการประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในประเทศไทยนั้น มีการประกาศขึ้นบัญชีแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) บัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำหรับรายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๒) บัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำหรับรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

(ก) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการสูญหาย แต่ยังคงมีความพยายามในการปกป้องคุ้มครองจากชุมชน กลุ่มคน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(ข) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จำเป็นอย่างยิ่งในการสงวนรักษาเนื่องจากกำลังเผชิญหน้ากับภัยคุกคาม หากไม่มีมาตรการในการส่งเสริมรักษาไม่สามารถอยู่รอดได้

จึงจะเห็นได้ว่าการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากพื้นที่ชุมชนแหล่งปฏิบัติที่มีประวัติศาสตร์ของการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีรายการที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติแล้ว จำนวน ๓๓๖ รายการ ซึ่งประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะได้รับการอนุรักษ์ พื้นฟู ปกป้องและคุ้มครอง รวมถึงส่งเสริมภูมิปัญญาที่มีผลในการปฏิบัติและการดำเนินการให้เป็นรูปธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาและสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้สืบทอดและคงอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทย รวมถึงได้รับการส่งเสริมให้มีการสืบทอดไปยังชนรุ่นหลังนำไปใช้ประโยชน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น สร้างรายได้และมีผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้การประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมยังแสดงถึงการยืนยันบทบาทของประเทศไทยในเวทีโลกต่อการดำเนินงานสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ตามอนุสัญญา ฯ ทั้งยังมีสิทธิในการเสนอรายการเพื่อประกาศเป็นตัวแทนของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ หรือรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน รวมทั้งสามารถเสนอแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือจากองค์การยูเนสโกได้อีกด้วย

นิทานพื้นบ้าน เรื่องท้าวแสนปม

ชื่อเรียกในท้องถิ่น นิทานพื้นบ้านเรื่องท้าวแสนปม

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลชั้นบัญชี จังหวัดกำแพงเพชร

พื้นที่ปฏิบัติ บ้านวังพระธาตุ ตำบลไตรตรัง อำเภอมะนัง จังหวัดกำแพงเพชร

นิทานเรื่อง ท้าวแสนปม เป็นตำนานกำเนิดพระเจ้าอยู่ทองปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา มีทั้งเรื่องเล่าในท้องถิ่นและที่เขียนบันทึกไว้เป็นตำนานในต้นพระราชนิพนธ์พงศาวดารกรุงเก่าฉบับสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงนำมาสร้างสรรคเป็นบทละคร เรื่องท้าวแสนปม นิทานตำนานนี้มีโครงเรื่องคล้ายคลึงกัน กล่าวถึงชายเขี้ยวใจ มีปมปมเต็มตัว ปลุกมะเขืออยู่ในสวนของเจ้าเมือง ได้ถวายผล

มะเขือที่รดน้ำด้วยปัสสาวะของตนให้ธิดาเจ้าเมืองกิน ธิดาเจ้าเมืองตั้งครรภ์และคลอดลูกเป็นชาย เจ้าเมืองจึงประกาศหาผู้เป็นบิดา ในที่สุดก็พบความจริงว่านายแสนปมเป็นบิดาของกุมาร นายแสนปมนี้มีใจคนธรรมดาคืออยากเป็นเจ้าชายของอีกเมืองหนึ่งปลอมตัวมา เชื่อกันว่านายแสนปม คือ พระบิดาของพระเจ้าอยู่ทองหรือพระรามาธิบดีที่ ๑ ผู้สถาปนากรุงศรีอยุธยา

นิทานท้าวแสนปม ของจังหวัดกำแพงเพชร มีเรื่องเล่ากันว่า นานมาแล้วมีชายผู้หนึ่งลอยแพ มาติดที่เกาะขี้เหล็ก ซึ่งอยู่ใต้เมืองกำแพงเพชร ชายผู้นี้มีรูปร่างน่าเกลียด มีปุ่มปมขึ้นเต็มตัว ชาวบ้าน จึงเรียกเขาว่า *แสนปม* และเรียกเกาะขี้เหล็กว่า *เกาะตาปม* ตามชื่อแสนปม นายแสนปมทำไร่ปลูกพริก ปลูกมะเขืออยู่ที่เกาะปมนี้โดยเฉพาะต้นมะเขือที่อยู่ หน้ากระท่อมมีผลใหญ่มาก เพราะแสนปมปัสสาวะ รดทุกวัน

วันหนึ่งพระธิดาของเจ้าเมืองไตรตรังษ์ หรือกำแพงเพชรโบราณ เสด็จประพาสที่เกาะปม ทอดพระเนตรเห็นผลมะเขือ ก็นึกอยากเสวย จึง สั่งให้นางสนมไปขอเจ้าของมะเขือ แสนปมจึงเก็บ ผลมะเขือที่อยู่หน้ากระท่อมให้นางสนมไปถวาย หลังจากพระธิดาเสวยผลมะเขือไปไม่นานก็ ทรงครรภ์และคลอดลูกเป็นชาย เจ้าเมืองพิโรธมาก เพราะพระธิดาไม่สามารถบอกได้ว่าใครเป็นพ่อ

เจ้าเมืองจึงสั่งให้เสนาไปวประกาศให้ ผู้ชายทุกคนมาเข้าร่วมเสี่ยงทายว่าผู้ใดเป็นบิดา โดยมีกติกาว่าถ้าผู้ใดเป็นบิดา ขอให้กุมารนั้นคลาน เข้าไปหาและรับของจากชายผู้นั้น บรรดาผู้ชาย ทุกคนต่างพากันมาร่วมเสี่ยงทาย แต่กุมารนั้นไม่ได้คลานไปหาผู้ใดเลย เหลือแสนปมเพียงคนเดียว เจ้าเมืองจึงให้ไปตามมาเข้าร่วมพิธี แสนปมมาเข้า เฝ้า พร้อมทั้งถือก้อนข้าวเย็นมาหนึ่งก้อน ปรากฏ ว่ากุมารนั้นคลานเข้ามาหาและรับก้อนข้าวเย็น เจ้าเมืองจึงต้องยกพระธิดาให้แก่แสนปมและ ให้ออกไปอยู่ที่เกาะปม

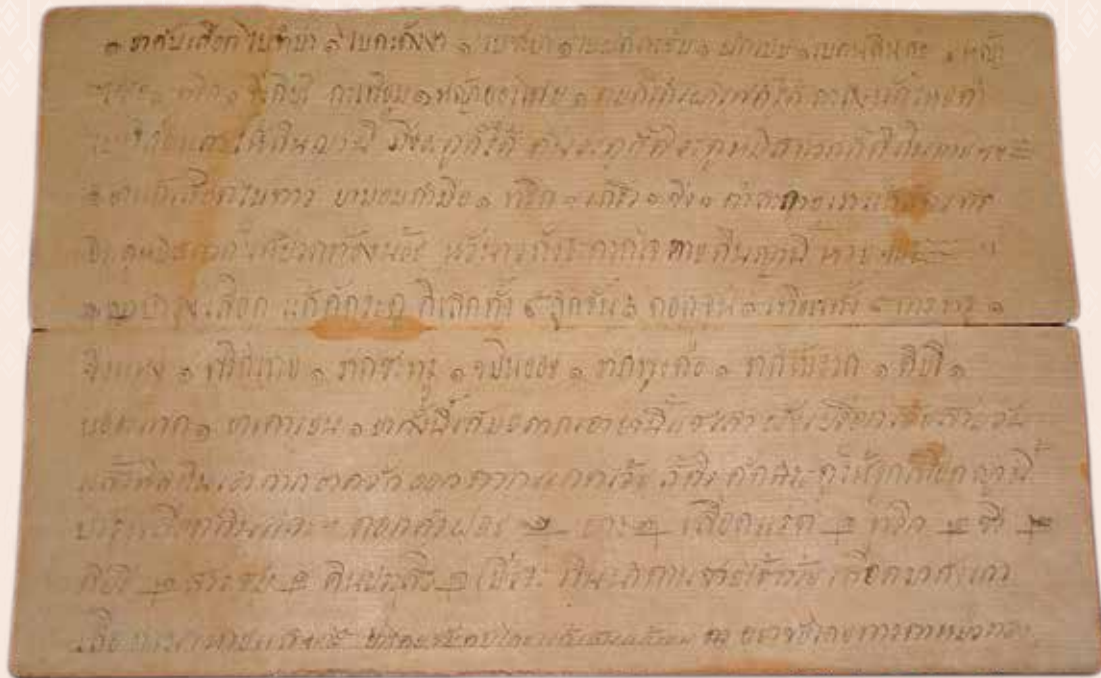
อยู่มาวันหนึ่งแสนปมไปทอดแหที่คลอง ขมิ้น ทอดแหครั้งใดก็ได้แต่ขมิ้นจนเต็มลำเรือ แสนปมแปลกใจมาก เมื่อกลับไปถึงบ้าน ขมิ้นก็กลับ กลายเป็นทองคำ แสนปมจึงนำทองคำไปทำเปลให้ ลูก และตั้งชื่อลูกว่า “อู่ทอง”

ทุกวันแสนปมจะไปถางไร่ วันหนึ่งเมื่อไป ที่ไร่ก็พบว่า ต้นไม้ที่ถางไปแล้วกลับงอกขึ้นมาใหม่ จึงถางใหม่ วันรุ่งขึ้นก็ปรากฏเหตุการณ์เหมือนเดิม แสนปมจึงแอบดู ก็เห็นลิงตัวหนึ่งเดินตีกลองออกมาจากป่า ต้นไม้ก็กลับขึ้นงอกงามเหมือนเดิม เมื่อกลับมาบ้านได้เล่าเรื่องให้พระธิดาฟังและ ทดลองตีกลองให้ดู จากนั้นแสนปมจึงได้ตีกลอง เพื่อเนรมิตเมืองใหม่ขึ้น ให้ชื่อว่า *เทพนคร* และ ตั้งตัวเป็นเจ้าเมือง ผู้คนจึงเรียกขานว่า *ท้าวแสนปม*

ชาวกำแพงเพชรเชื่อว่า เมืองไตรตรังษ์ ในตำนาน คือ สถานที่ต่าง ๆ ในตำบลไตรตรังษ์ ปัจจุบันยังมีชื่อและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนาน เรื่องนี้ เช่น ศาลท้าวแสนปมที่หน้าวัดวังพระธาตุ เกาะตาปม เมืองเทพนครฝั่งตรงข้ามเมืองไตรตรังษ์ เมืองนครไตรตรังษ์ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าท้าวแสนปม เป็นผู้สร้างเมืองเทพนครและเป็นพระบิดาของ พระเจ้าอู่ทองแห่งกรุงศรีอยุธยา

นิทานพื้นบ้านเรื่องท้าวแสนปมเป็นมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้านวรรณกรรมพื้นบ้าน และภาษาที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ของตน เป็นตำนานที่แสดงร่องรอยที่มาของเมือง โบราณสำคัญของจังหวัดกำแพงเพชรและตำนาน วีรบุรุษในอดีต

ตำรายาหลวงปู่ศุข

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ตำรายาหลวงปู่ศุข

ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

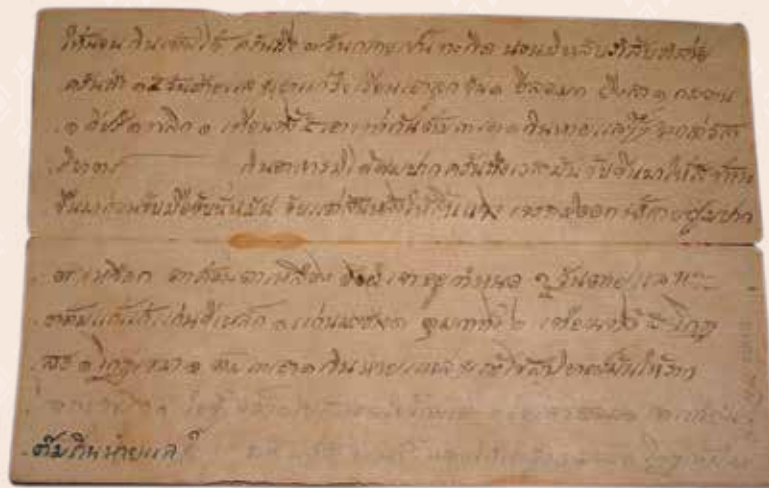
จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดชัยนาท

พื้นที่ปฏิบัติ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

ตำรายาหลวงปู่ศุข เป็นตำราที่รวบรวมสูตรสมุนไพรและวิธีการปรุงยาสมุนไพรรักษาโรคของหลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท หลวงปู่ศุขเป็นพระภิกษุสำคัญองค์หนึ่งที่มีชื่อเสียงในฐานะมีวิทยาคูณและมีความรู้ทางการแพทย์พื้นบ้าน ในขณะที่ท่านมีชีวิตอยู่ใช้นการใช้สมุนไพรต่าง ๆ ในการรักษาโรคไม่ได้มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน แต่มีผู้สืบทอดในปัจจุบันยืนยันว่าเป็นตำรายาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากหลวงปู่ศุข

ตำรายาหลวงปู่ศุขเป็นตำรายาสมุนไพรที่มีลูกศิษย์ผู้สืบทอดและเก็บรักษาไว้ด้วยกันทั้งหมดจำนวน ๑๑ ราย ผู้ครอบครองบางรายได้เสียชีวิตไปแล้ว ปัจจุบันผู้ครอบครองตำรายาหลวงปู่ศุขจำนวน ๔ ราย อนุญาตให้เปิดเผยและพิมพ์เผยแพร่ประกอบด้วย

รายชื่อ ๑ เป็นตำรายาของนายกลับ แสงเขียว ปัจจุบันมีนายวิเชียร เรื่องโพธิ์ (อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดสิงห์) ซึ่งเป็นหลานชาย เป็นผู้ครอบครอง เช่น ยาแก้ไข้สันนิบาต และลมสันนิบาตจุก เสียด

ยาแก้งูสวัด ยาสารพัดโรคทั้งเลือด ทั้งลม ยาลม ๗ ประการ ยาแก้ไอเป็นเลือด

รายชื่อ ๒ เป็นตำรายาของนายพร แสงเขียว ปัจจุบันมีนางสาวเบญญา แสงเขียว ธิดาเป็นผู้ครอบครอง เช่น ยาถ่ายเลือดเสียลมร้ายธาตุลมเสีย ยาต้มแก้เบาขัด ยาแก้ลมอัมพฤกษ์อัมพาต ลมบาทจิตร ยาต้มแก้คอหอยพอก ยาแก้โรคเบาหวาน ยาแก้กระสาย ยาแก้หึงมีครรภ์

รายชื่อ ๓ เป็นตำรายาหลวงพ่อบุญยัง คังคะสะโร ปัจจุบันมีพระอธิการสมชาย เกสโร เจ้าอาวาสวัดหนองน้อย อำเภอดงสิงห์ เป็นผู้สืบทอด ตำรายาต่อจากหลวงพ่อบุญยัง คังคะสะโร และพระมหาโพธิ์ ญาณสังวร เช่น ยาแก้ลมทั้งปวง ยาแก้เลือดทั้งปวง ยาไอชิตอก ยาแก้ริดสีดวงทวารทั้ง ๔ ยาแก้หูหนวกหูตึง ยากินแก้ไขนสัก็ได้ ลมก็ได้ ยาต้มแก้โรคเรื้อน ยาทาแก้พิษ ยากวาดขาง ยามหาพิษเสน ยาหมาบ้ากัด

รายชื่อ ๔ เป็นตำราสมุนไพรของนายเสร็จฉิมดี ปัจจุบันมีนางมาลัย ฉิมดี ธิดาเป็นผู้ครอบครองเช่น ยาแก้ลมอัมพาตปากเบี้ยว ยาแก้ลมอัมพาต ยาแก้ความดันสูง ความดันต่ำ ยาผงแก้โรคกระเพาะ แก้ลมในท้อง แก้กรดในท้อง ยาแก้โรคมะเร็ง ยาแก้โรคฝี

ในท้อง ยาแก้ฝีมดลูก ยาแก้ตานขโมยทั้ง ๗ ประการ ยาแก้ขัดเบา ยาทาหลังเด็กแก้หลังแข็งเกร็ง

ปัจจุบันได้มีการวิจัยการสังคายนาตำรับยาและกระบวนการสืบทอดตำรับยาของหลวงปู่ศุข เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาต่อยอดองค์ความรู้ตำรับยาของหลวงปู่ศุขให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นประโยชน์ในการรักษาโรคมายิ่งขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากชุมชนบริเวณโดยรอบวัดปากคลองมะขามเฒ่า ซึ่งเป็นแหล่งพื้นที่ที่มีพืชพันธุ์และต้นไม้ที่สำคัญสำหรับการปรุงยาสมุนไพร เช่น ต้นศรีมหาโพธิ์ ต้นกะจะ ต้นสมอพิเภก นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดชัยนาท สนับสนุนการรักษาสืบทอด และเผยแพร่ตำรายาหลวงปู่ศุขในกิจกรรมต่างๆ ปัจจุบันตำรายาหลวงปู่ศุขถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้มาตรฐานของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ส่งผลให้มีการนำตำรายาหลวงปู่ศุขไปใช้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลายพื้นที่ ตำรายาหลวงปู่ศุข จึงนับเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีส่วนช่วยในการรักษาสุขภาพของคนในชุมชนและในสังคม ซึ่งควรสืบทอดรักษาให้ดำรงอยู่คู่กับชุมชนท้องถิ่นต่อไป

ลิเก

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ลิเก

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ศิลปะการแสดง

ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดพิจิตร จังหวัดนครสวรรค์

พื้นที่ปฏิบัติ จังหวัดพิจิตร ในพื้นที่อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอบางมูลนาก และอำเภอตะพานหิน
จังหวัดนครสวรรค์ ในพื้นที่อำเภอเมืองนครสวรรค์ และอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด

ลิเก เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาฮิบรูว่า ซาคุร์ (Zakhur) หมายถึง การสวดสรรเสริญพระเจ้า ในศาสนาユดาเยมาแต่โบราณ ต่อมาชาวอาหรับ เรียกการสวดสรรเสริญพระเจ้าว่า ซิกิร (Zikr) และ ซิกิร (Zikir) ผู้สวดนั่งล้อมเข้าหากันเป็นวง ระหว่าง สวดผู้สวดโยกตัวไปมา ชาวอิหร่านเรียกการสวดนี้ ว่า ดฮิกิร (Dhikir) ในการสวดนำกลองรำมะนาเข้า ตีประกอบด้วย

ประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของ ประเทศไทยที่นับถือศาสนาอิสลามสืบทอดการ สวดสรรเสริญพระเจ้า ซึ่งการสวดลักษณะนี้แพร่ กระจายเข้ามาพร้อมกับศาสนาอิสลาม การสวด เรียกชื่อตามภาษามลายูถิ่นใต้ว่า ดิกะ (Dikay) และจิกะ (Jikay) ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวมุสลิมได้นำดิกะเข้ามาสู่กรุงเทพมหานคร เรียกว่า ยิกะหรือยีกะ (Yikay) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว ทรงเรียกว่า “ลิเก” (Likay) ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ มีพระราชกฤษฎีกากำหนดวัฒนธรรมเรียกกันว่า “นาฏดนตรี” ใช้เรียกประมาณ ๑๕ ปีจึงกลับไปเรียกว่า “ลิเก” ตามเดิม

การแสดงลิเก เป็นศิลปะการแสดงที่ดำเนินเป็นเรื่องราวผสมผสานกับลีลาท่ารำ การตีบทตามคำร้อง การขับร้องนิยมวิธีการร้องต้นมีวงปี่พาทย์ไม้แข็งหรือวงปี่พาทย์มอญบรรเลงประกอบการแสดง ใช้เพลงหน้าพาทย์พื้นฐาน เช่น เพลงเชิด เสมอ รั้ว ลา โอต ตามบทบาทและท้องเรื่อง เพลงร้องที่นิยมในการแสดง เช่น ราชนิเกลิง กระจ่ายเต็น สาลิกาแก้ว หงส์ทอง นักแสดงลิเกชายและหญิงแต่งกายแพรวพราวด้วยสีสันทวยงามสวมเครื่องประดับและเครื่องเพชร เครื่องแต่งกายของลิเกแบ่งได้ ๓ ประเภท คือ ชุดลิเกลูกบท ชุดลิเกทรงเครื่องและชุดลิเกเพชร การแสดงตามเรื่องราวที่ผูกขึ้นโดยหัวหน้าคณะกำหนดและวางบทบาทตัวแสดง เรื่องราวการแสดงนิยมเรื่องเกี่ยวกับการชิงรักหักสวาท การแก้แค้น ก่อนการแสดงวงปี่พาทย์บรรเลงเพลงโหมโรง มีการออกแขกด้วยการร้องเพลงซุ้มเซ บอกเรื่องราวสังเขปให้ผู้ชมทราบเบื้องต้น ในปัจจุบันนอกจากดำเนินเรื่องตามแบบแผนแล้วยังมีการนำเพลงลูกทุ่ง เพลงสมัยนิยม สอดแทรกเพื่อเอาใจผู้ชมการแสดง เรื่องแสดงที่มีชื่อเสียง เช่น เรื่องจันทโครพ ละครนอกเรื่องต่าง ๆ เรื่องจากพงศาวดารหรือเรื่องที่ผูกขึ้นใหม่

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ศิลปะการแสดงลิเกเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ การจัดทำองค์ความรู้เป็นหลักฐานถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาซึ่งนอกเหนือจากความภาคภูมิใจแล้วยังสามารถต่อยอดพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากการสร้างรายได้ทั้งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สินค้าและบริการได้อีกด้วย ทั้งนี้ ชุมชนหรือกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมของตนได้สืบทอดความรู้ ถือเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์สั่งสม ปลุกฝัง และควรได้รับการสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมายังอีกรุ่นหนึ่ง บทบาทเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตอันดั้งเดิม และความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนในท้องถิ่นนั้น โดยสิ่งที่ชุมชนหรือกลุ่มคนดังกล่าวสร้างขึ้นนี้ได้สืบทอดต่อกันมา

สะโน

ชื่อเรียกในท้องถิ่น สะโน

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ศิลปะการแสดง

ประเภท รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดศรีสะเกษ

พื้นที่ปฏิบัติ กลุ่มชาติพันธุ์เยอ อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ

สะโนหรือเสนง เป็นภาษาเขมรท้องถิ่น แปลว่า “เขาสัตว์” ภาษาถิ่นของชาวเยอเรียกว่า “ซังโน” หรือ “ซัง” นิยมนำเขาคายมาทำ เนื่องจากภายในโพรงของเขามีความลึกและอุ่มเสียงได้ดังกังวานมากกว่าเขาสัตว์ชนิดอื่น ช่วงกลางของเขาคายเจาะรูเสียบลิ้นโลหะขนาดเล็กบาง ๆ อย่างลึนแฉน ในอดีตใช้ผิวไผ่ทำเป็นลิ้น เพื่อใช้เป็นส่วนของลิ้น สองข้างข้างปลายเจาะรูขนาดเล็ก ด้านปากลำโพรงของเขาคัดไม้กั้นด้วยขี้สูด สองข้างผูกโยงด้วยเชือก

ความหมายของศัพท์ ซัง คือ “สังข์” ส่วนโน คือ “สะโน” ในความหมายว่าเครื่องเป่า จึงเรียกรวมว่า ซังโน ชาวเยอมีความเชื่อว่าซังโนเชื่อมโยงกับสังข์ของศาสนาพราหมณ์ ทั้งยังมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเสียงซังโนที่สื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ สะโนหรือซังโนนี้จัดเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าลิ้นเดี่ยว ซังโนนี้เมื่อเป่าใช้มือบังคับเสียง และเมื่อเป่าทำให้เกิดเสียง โดยนำมาเป่าร่วมกับจังหวะกลองก็ก่อให้เกิดลีลาทำนองที่มีความไพเราะ สนุกสนาน

ชาวเยอนำซั้งโนมาเปาในพิธีศักดิ์สิทธิ์ ด้วยมีความเชื่อว่าเสียงของซั้งโนเป็นการบูชาผีเจ้าป่า เจ้าเขาให้ช่วยปกป้องคุ้มครองภยันตรายที่เกิดจากเจตนาคน ภูตผีปีศาจ ทั้งยังอำนวยผลให้ชาวเยออยู่ดีกินดีมีความสุข จึงมีพิธีกรรมสำคัญที่ใช้ซั้งโนเปาในพิธี เช่น พิธีบวงสรวงศาลพญากะตะศิลา เปาเมื่อใช้ในการคล้องช้าง เมื่อออกเดินทางไกลเพื่อให้เกิดความปลอดภัยได้รับโชคลาภ ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะเมื่อต้องเดินทางรอนแรมในป่า จึงนิยมนำซั้งโนติดตัวไปด้วย เชื่อว่าเมื่อสัตว์ป่าได้ยินเสียงของซั้งโนแล้วจะไม่เข้ามาทำร้ายจากการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ชาวเยอว่าในการออกรบกับข้าศึก ก่อนออกเดินทางต้องมีการเป่าซั้งโนเพื่อเอาฤกษ์ชัย เสียงของซั้งโนทำให้นักรบมีความมั่นใจในการสู้รบ ทำให้ได้รับชัยชนะ และหากพลีชีพแล้วก็สามารถหนีเอาตัวรอดพ้นจากการไล่ล่าของฝ่ายข้าศึกได้ นอกจากนี้ยังมีการนำซั้งโนเปาในพิธีปราบผี เปาเพื่อบูชาในการแข่งขันเรือ ในสมัยต่อมาจึงนำมาเปาเพื่อความรื่นเริงบันเทิงรมย์

สะโน เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างยิ่งของชาวเยอในพื้นที่อำเภอราษีไศล และพื้นที่ใกล้เคียง แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นชุมชนของชาวเยอที่ให้ความสำคัญกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสะโน สถานการณ์ในปัจจุบันนี้ สะโนยังมีการสืบทอดในชุมชนชาวเยอและมีแนวโน้มของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความเจริญทางสังคมและวัฒนธรรมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตพื้นฐานของชาวเยอ จึงมีการศึกษาข้อมูลจากผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อใช้ในการวางแผนอนุรักษ์และส่งเสริมพิธีกรรม ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวกับสะโนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คงอยู่เป็นประเพณีของท้องถิ่นต่อไป

ว้ายังกูเละ

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ว้ายังกูเละ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ศิลปะการแสดง

ประเภท รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดยะลา

พื้นที่ปฏิบัติ ชุมชนโบราณบ้านท่าสาป อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

หนังตะลุงมลายู มีชื่อเรียกตามภาษามลายู ถิ่นใต้ว่า “ว้ายงูละ” มีความหมายถึงศิลปะการแสดงเล่นเงาผ่านแสงไฟให้ปรากฏรูปร่างที่จอผ้าสีเหลี่ยมผืนผ้า ดำเนินเรื่องราวโดยมีนายหนังเป็นผู้ขับบทพร้อมการเชิดรูปหนัง มีตัวหนังรูปต่าง ๆ แทนนักแสดงตามบทบาทที่ผูกขึ้น มีดนตรีทำหน้าทีบรรเลงประกอบการแสดง ลักษณะเด่นของหนังชนิดนี้ คือ ความเป็นศิลปะผสมผสานระหว่างหนังตะลุงไทยและหนังตะลุงของมลายู ใช้ภาษามลายู ถิ่นใต้ในการดำเนินเรื่องราว

ลักษณะของศิลปะการแสดงว้ายงูละ มีโรงหนังยกพื้นสูง ด้านหน้าโรงซึ่งจอผ้าขาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านในโรงหนังแขวนดวงไฟฟ้าสมัยก่อนใช้ตะเกียงเจ้าพายุเพื่อให้แสงสว่างไปยังจอด้านในโรง ดาแลเป็นชื่อเรียกของนายหนัง มีบทบาทในการขับบท ขับร้องดำเนินเรื่อง เชิดรูปหนัง ส่วนล่างของจอด้านใน มีต้นกล้วยท่อนยาว ๒ ท่อนวางไว้สำหรับปักรูปหนังแต่ละตัวตามความสำคัญของตัวหนัง ตัวหนังมีทั้งรูปอย่างตัวพระราม นางสีดา รูปฤๅษี ตามเรื่องรามเกียรติ์ของไทย และแบบหนังชาวทั้งรูปหนังศักดิ์สิทธิ์และทั่วไป คือ มีทั้งรูปเทวดาอย่างหนึ่งขว รูปหนังมนุษย์ใช้การแกะรูปหนังให้ดูผิดเพี้ยนไปจากมนุษย์ธรรมดา มีรูปหนังที่เป็นตัวตลก เรื่องราวที่นิยมเล่นเป็นเรื่องราวของเทพเจ้า เช่น เรื่องรามายณะ มหาภารตะ เรื่องเล่าในท้องถิ่น เช่น เรื่องอิเหนาและเรื่องที่ถูกขึ้นเป็นเรื่องราวในปัจจุบัน มีเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด เป็นต้น โดยใช้รูปหนังที่แกะให้สอดคล้องกับเรื่องที่น่าเสนอในการแสดงหนังมีวงดนตรีประกอบด้วย ปี่ขว (ซุนา) กลองมลายู (เกนดัง) ฆ้องขนาดใหญ่ (ฆง) กลองตุ๊กกรับ บางครั้งมีเครื่องดนตรีอื่นประสมด้วย

ในสถานการณ์ปัจจุบันความนิยมดูว้ายงูละลดน้อย เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การสื่อสารและการเข้าถึงแหล่งบันเทิงต่าง ๆ ได้ง่ายและรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะเด่นของว้ายงูละ คือศิลปะการแสดงที่เป็นศิลปะประจำท้องถิ่นที่สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ว้ายงูละมีวิธีการถ่ายทอดเรื่องราวของความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น มีส่วนในการสร้างทัศนคติและค่านิยมให้เกิดขึ้นแก่ผู้ชมตลอดจนสามารถชักจูงให้เกิดแนวคิดไปในทางที่ต้องการ และมีบทบาทหลักที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การส่งเสริมศีลธรรมตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาอย่างถูกต้องและเหมาะสม เรื่องราวที่ดัดเลื้อมาแสดงให้แก่ผู้ชมส่วนใหญ่จึงเป็นนิยายที่มีแก่นเรื่องในเชิงที่จะสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม หรือแสดงทัศนคติต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับรู้ ซึ่งว้ายงูละได้ทำหน้าที่ดังกล่าวไว้อย่างครบสมบูรณ์

ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล

ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดนครสวรรค์

พื้นที่ปฏิบัติ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม ตำบลแควใหญ่ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ เป็นประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งปฏิบัติสืบเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน เริ่มครั้งแรกเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน จากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสเชื่อว่า การแห่เจ้ามีมาก่อนที่จะเกิดโรคระบาดจนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ - ๒๔๖๒ เกิดโรคห่า (อหิวาตกโรค) ระบาด ทำให้ประชาชนล้มตายเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านต้องพึ่งพาหมอดตามบ้านหรือจีนแสดจีน แต่ก็ไม่สามารถยับยั้งโรคระบาดได้ส่วนใหญ่นหันไปพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งในครั้งนั้นเจ้าพ่อแควใหญ่ (เจ้าพ่อเทพารักษ์) ได้ประทับทรงทำพิธีรักษาโรคด้วยการเขียน “ยันต์กระดาศ” หรือเรียกว่า “ฮู้” ให้ติดตัว

หรือปิดไว้หน้าบ้าน และได้นำฮู้เผาไฟเพื่อทำน้ำมนต์ให้ประชาชนดื่มกินและประพรมรอบตลาด บริเวณใดที่ได้ทำพิธีแล้วก็จะใช้ผ้าแดงกั้นไว้ให้ประชาชนผ่านไปมาเส้นทางนี้ได้ เป็นผลให้การระบาดของโรคหมดไป ความศรัทธาจากปากต่อปากที่เล่าขานและแรงศรัทธา จึงทำให้มีผู้คนศรัทธามากกราบไหว้เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งจากแรงศรัทธานี้ทำให้ทั้งชาวไทย จีน กวางตุ้ง จีนแคะ จีนแต้จิ๋ว ได้เข้ามาร่วมในขบวนแห่ โดยนำเอาศิลปะของตนเข้าร่วมในขบวนแห่ เช่น ขบวนสิงโต ขบวนมังกร ขบวนเอ็งกอ ขบวนล้อโก้ว ฯลฯ ทั่วตลาดปากน้ำโพ เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อกิจการและครอบครัว

ชุมชนชาวจีนปากน้ำโพ เป็นชุมชนที่มีชาวจีนโพ้นทะเลมาอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มกับคนเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมาก่อน ด้วยวัฒนธรรมของคนจีนที่ติดตัวมา คนจีนที่ใช้แซ่เดียวกันหรือมาจากหมู่บ้านเดียวกัน อำเภอเดียวกัน หรือพูดภาษาจีนสำเนียงเดียวกัน ย่อมมีความรู้สึกเป็นพี่เป็นน้องพวกเดียวกัน ดังนั้นเมื่ออพยพมาอยู่ร่วมกัน จึงช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกัน รวมทั้งมีการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมตามแบบฉบับจีน ยังคงมีอยู่และสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

ปัจจุบันประเพณีการแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ ที่จัดขึ้นในเทศกาลตรุษจีนได้สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดนครสวรรค์เป็นอย่างมาก โดยมี

“ขบวนแห่มังกรทอง” ซึ่งชาวจีนถือว่าเป็นเทพเจ้าที่บันดาลคุณประโยชน์อย่างมากแก่มวลมนุษยชาติ ถือได้ว่าเป็นงานประเพณีอันยิ่งใหญ่และมีการสืบทอดกันมายาวนาน เพื่อแสดงความกตัญญู โดยมีการเชิดชูและนำเจ้าพ่อเจ้าแม่ในศาลเจ้าออกมาพร้อมขบวนแห่ไปตามถนนต่าง ๆ ในตัวเมืองนครสวรรค์ ซึ่งรูปแบบการจัดงานได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย การจัดขบวนแห่ก็ได้จัดให้มีขบวนแห่กลางคืน มีแสงสีที่สวยงามเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก เป็นงานประจำปีในวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนหนึ่งของจีน เพื่อเป็นสิริมงคลในช่วงเทศกาลตรุษจีนที่ยึดถือปฏิบัติมาแต่โบราณสืบทอดกันมากกว่า ๑๐๐ ปี

ประเพณีปักธงเมืองนครไทย

ชื่อเรียกในท้องถิ่น งานปักธงเขาช้างล้วง ประเพณีปักธงขาว ประเพณีปักธงชัย
ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและงานเทศกาล
ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดพิษณุโลก
พื้นที่ปฏิบัติ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ในสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น “เมืองนครไทย” ซึ่งมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านติดชายแดนด้านอาณาจักรล้านช้าง (หลวงพระบาง) กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานว่าเมืองนครไทย คือ เมืองบางยางของพ่อขุนบางกลางหาว มีหลักฐานทางโบราณคดียืนยันว่า เมืองนครไทยมีอยู่ก่อนการสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานี แต่ไม่มีหลักฐานใดกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของประเพณีปักธงบนยอดเขาช้างล้วงแห่งเมืองนครไทย มีเพียงตำนาน นิทานพื้นบ้าน และภูมินามของสถานที่หลายแห่ง ยืนยันว่าพ่อขุนบางกลางหาว ซึ่งต่อมาได้รับการสถาปนาเป็นพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง เคยอยู่ที่เมืองนครไทย

ประเพณีปักธงเมืองนครไทย เป็นประเพณีโบราณที่สำคัญไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน มีเพียงคำบอกเล่าของพระภิกษุและชาวบ้าน ซึ่งได้รับฟังต่อกันมาจากบรรพบุรุษของตนว่าเป็นประเพณีโบราณที่ทำมาอย่างต่อเนื่อง เพราะถูกสั่งไว้ว่าหากไม่ทำพิธีนี้จะเกิดเหตุร้ายขึ้นและเคยมีเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้นหลังจากปีที่ชาวบ้านไม่ได้ทำพิธีปักธง การร่วมมือระหว่างวัดสำคัญและชาวบ้านทั้งสามกลุ่มที่เป็นเครือข่ายติดกันมาแต่ดั้งเดิมจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีพิธีปักธงเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันจนถึงปัจจุบัน

การปักธงซึ่งทำด้วยผ้าทอจากฝ้ายสีขาว เพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกป้องรักษาบ้านเมือง และคุ้มครองผู้คนให้อยู่เย็นเป็นสุข มีพื้นที่ดำเนินการที่ยอดเขาช้างล้วง ตั้งอยู่ห่างประมาณ ๖ กิโลเมตร ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตัวเมืองแก่นนครไทย โดยชาวบ้านที่อาศัยอยู่รอบวัดสำคัญของเมือง ๓ วัด จะต้องขอฝ้ายจากทุกครัวเรือน แล้วร่วมมือกันทอธงผ้าวัดละ ๑ ผืน ในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๒ แล้วในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๒ จะทำการฉลองธงและสวดพระพุทธรูป หลังจากนั้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ชาวบ้านจะนำธงขึ้นไปปักบนภูเขา ผู้คนสามารถเดินเท้าจากตัวเมืองนครไทยไปถึงยอดเขาลูกแรก ชื่อ “เขาดินเพล” โดยใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง ซึ่งพระสงฆ์ที่เดินทางไปด้วยจะฉันเพลที่นั่นได้พอดี หลังจากนั้นพระสงฆ์จะสวดชัยมงคลคาถา แล้วชาวบ้านจะช่วยกันยกธงผืนแรกขึ้นและปักเสาธงลงในช่องหินบนยอดเขา ต่อจากนั้นจะปีนขึ้นไปตามช่องเขาเพื่อปักธงผืนที่สองบนยอดเขายันไฮ ซึ่งอยู่ห่างจากเขาดินเพลประมาณ ๓๐๐ เมตร (ชื่อเขา

ยันไฮ มีที่มาจากบริเวณเขามีสันไฮขึ้นตามหุบเขาเป็นบริเวณกว้าง) เมื่อปักธงผืนที่สองแล้ว ก็จะปีนต่อไปยังเขาลูกที่สามซึ่งมีระดับสูงขึ้นไปอีก รูปร่างของยอดเขาที่ทำการปักธงนี้คล้ายช้างกำลังนอนหมอบ ชาวบ้านจึงเรียกชื่อว่า เขาช้างล้วง

มรดกภูมิปัญญาการปักธงบนยอดเขาช้างล้วง แห่งเมืองนครไทยแห่งนี้ อาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนในสมัยดั้งเดิมที่ล้วนแต่เป็นเครือญาติกันทั้งสิ้น ส่วนหนึ่งมีเชื้อสายมาจากชาวไทยล้านนา ชาวลาวและชาวอีสาน ต่างสั่งสอนลูกหลานให้สืบสานและอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมต่อกันมา ซึ่งปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้เยาวชนศึกษาประวัติศาสตร์ “ท้องถิ่นศึกษา” ของโรงเรียนต่าง ๆ โดยให้นักเรียนดำเนินงานในพื้นที่ตำบลนครไทย เน้นเรื่องที่สัมพันธ์กับประเพณีปักธง รวมถึงวัดและสถานที่สำคัญอื่น ๆ รวมทั้งตำนานและนิทานพื้นบ้านเกี่ยวกับพ่อขุนบางกลางหาวในขณะที่ยังประทับอยู่ที่เมืองนครไทยอีกด้วย

ประเพณีถือศีลกินผัก

ชื่อเรียกในท้องถิ่น “เจียะฉ่าย” “กินผัก”

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล

ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดภูเก็ต

พื้นที่ปฏิบัติ จังหวัดภูเก็ต

“ประเพณีกินผัก” เป็นประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีน ที่เลื่อมใสศรัทธาร่วมกันประกอบพิธีถือศีลกินผัก ภาษาถิ่นเรียกว่า “เจียะฉ่าย” “เจียะ” แปลว่า กิน “ฉ่าย” แปลว่า ผัก ประเพณีเจียะฉ่าย แปลตามตัวว่า “ประเพณีกินผัก” ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ต จะเริ่มพิธีถือศีลกินผักในเดือน ๙ โดยเริ่มตั้งแต่ ๑ ค่ำ เดือน ๙ จนถึง ๙ ค่ำ เดือน ๙ ตามปฏิทินจีน ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็น

เวลาเกือบ ๒๐๐ ปี ในสมัยที่พระยาถลาง (เจิม) มาเป็นเจ้าเมืองภูเก็ตที่บ้านเก็ตโฮ่ตำบลกะทู้ ซึ่งอดีตบ้านเก็ตโฮ่เคยเป็นที่ตั้งเมืองภูเก็ตมาก่อน เนื่องจากตำบลกะทู้ อุดมไปด้วยแร่ดีบุกมากมาย ในช่วงนั้นประเทศไทยได้ทำการค้าขายแร่ดีบุกกับประเทศโปรตุเกส ฮอลันดา อังกฤษ จึงมีการทำแร่ดีบุกอย่างเป็นล่ำเป็นสันที่ตำบลกะทู้ จึงมีคนจีนมากมายเดินทางมาประกอบอาชีพทำเหมืองแร่ดีบุก

ในช่วงที่คนจีนมาตั้งถิ่นฐานทำเหมืองแร่ที่ตำบลกะทู้ ได้มีคณะจ้าวเดินทางมาจากประเทศจีน มาแสดงจ้าวอยู่ที่บ้านกะทู้เป็นระยะเวลาไม่นาน ต่อมานักแสดงจ้าวหลายคนเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยและ ชาวจีนที่มาทำเหมืองก็เกิดการเจ็บป่วยเช่นกัน หัวหน้าคณะจ้าวจึงขึ้นได้ว่ามาอยู่บ้านกะทู้เสียจน จงลิมทำ พิธีเจียะฉ่าย (กินผัก) ซึ่งเคยปฏิบัติติดต่อกันมานาน ทุกปีในประเทศจีน จึงตัดสินใจทำพิธีกินผักอย่าง ง่าย ๆ บนโรงจ้าว ต่อมาโรคภัยไข้เจ็บก็ค่อยทุเลา หายไป ทำให้ชาวบ้านกะทู้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา คณะจ้าวยังบอกว่าการเชิญเทพเจ้ามาคุ้มครองเป็นสิ่งที่ดี และควรจะประกอบพิธีถือศีลกินผักด้วยจึงจะดี ชาวกะทู้จึงได้ทำพิธีกินผักตั้งแต่นั้นมา

ต่อมามีท่านผู้รู้ชาวจีนที่ไม่ปรากฏนาม เห็นการประกอบพิธีกินผักของชาวกะทู้ไม่ค่อยจะ ถูกต้องนักและบอกแก่ชาวจีนตำบลกะทู้ว่า ถ้าจะ ทำให้ถูกต้องจะต้องทำตามแบบฉบับของศาลเจ้าใน มณฑลกังไส ประเทศจีนและรับอาสาจะไปอัญเชิญ เที้ยวเอี้ยนเที้ยวโหย้ (ผงรูปและไฟศักดิ์สิทธิ์) องค์ประกอบของพิธีกรรมและตำราพิธีกรรมต่าง ๆ

มาให้ ชาวกะทู้ร่วมใจเรียไรเงินให้การสนับสนุนเป็น ค่าเดินทาง ต่อมาชาวจีนผู้นั้นได้นำเที้ยวเอี้ยนเที้ยวโหย้ มาถึงท่าเรือบางเหนียว และคณะกรรมการศาล เจ้ากะทู้ได้จัดขบวนแห่ไปรับเที้ยวเอี้ยนเที้ยวโหย้ สิ่งของสำคัญมาเก็บไว้เป็นสมบัติของศาลเจ้ากะทู้ และได้จัดให้มีขบวนแห่ในงานกินผักเป็นประจำ ทุกปีมาจนถึงปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลาเวลาเกือบ ๒๐๐ ปี ที่ผ่านมา ประเพณีกินผักเป็นที่ยอมรับของสังคม ชาวไทยเชื้อสายจีนและสังคมทั่วไป ผู้ที่เข้าร่วมใน ประเพณีกินผักทุกคนจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้า ขุดขาว ชาวบ้านจะเข้าไปช่วยงานต่าง ๆ ของศาลเจ้า โดยพร้อมเพรียงกันอย่างมีความสุข ตลอดระยะเวลา ที่ประกอบพิธีกินผักก่อนจะถึงประเพณีกินผัก ๒ อาทิตย์ ชาวบ้าน พ่อค้า ข้าราชการ หน่วยงาน ราชการ ต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทุกคนแบ่ง หน้าที่กันทำงาน รวมพลังกันอย่างพร้อมเพรียง เกิดความรักความสามัคคีกันในชุมชน ช่วยกันประสาน งานและทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขจนงานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีตลอดมา

ขนมฝรั่งกุฎีจีน

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ขนมฝรั่งกุฎีจีน

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลชั้นบัญชี กรุงเทพมหานคร

พื้นที่ปฏิบัติ ชุมชนกุฎีจีน ย่านกะดีจีน แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ชุมชนกุฎีจีน เป็นชื่อชุมชนเก่าแก่ของ
กรุงเทพฯ ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา
ทางฝั่งธนบุรีใต้วัดกัลยาณมิตรลงมา มีคลองกุฎี
คั่นอยู่ ชุมชนกุฎีจีนเป็นชุมชนแรกของชาวคริสต์
นิกายโรมันคาทอลิกตั้งแต่เริ่มตั้งกรุงธนบุรี
จากการศึกษาพบว่าคำว่า “กุฎี” สันนิษฐานว่าเป็นคำ
ที่แผลงมาจากคำว่า “กุฎิ” ในภาษาบาลี แปลว่า
ที่อาศัยของนักบวช ส่วนคำว่า “กุฎีจีน” สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ทรงวินิจฉัยไว้ในสาส์นสมเด็จพระเจ้านางจะหมายถึง
ศาลเจ้าจีนขนาดใหญ่อยู่ตรงคลองกุฎีจีน
ห่างแม่น้ำไปประมาณ ๒ เส้น สันนิษฐานว่าชาวจีน

สร้างขึ้นมาตั้งแต่ก่อนสมัยพระไชยราชาโปรดให้ขุด
คลองลัด ทำให้แม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเดิมไหลไปทาง
บางกอกใหญ่เปลี่ยนเส้นทางเดินมาตั้งแต่ปลายสมัย
กรุงศรีอยุธยา

ชุมชนกุฎีจีนในอดีตเป็นชุมชนของชาว
คริสต์หลายเชื้อชาติ นอกจากคนไทยแล้วยังมี
โปรตุเกส จีนและญวนที่มาจากจันทบุรี มีความ
เป็นอยู่แบบเครือญาติกันโดยมีบาทหลวงเป็นผู้นำ
ชุมชน ชาวกุฎีจีนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย
ในย่านนี้แต่เดิมมีทั้งโรงงานกระเบื้อง โรงฟืนหยา
และการทำขนม

ขนมฝรั่งกุฎีจีน เป็นขนมดั้งเดิมของชาวจีนคนกุฎีจีนเชื้อสายโปรตุเกส แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี มีลักษณะเหมือนขนมไข่ รูปร่างคล้ายถ้วยปากกว้าง ทำจากแป้งสาลีผสมน้ำตาลและไข่เป็ด ทำให้สุกด้วยการอบ มีลักษณะกรอบนอกนุ่มใน หน้าขนมโรยด้วยน้ำตาลและแต่งหน้าด้วยลูกเกด ลูกพลับแห้ง และฟักเชื่อม การทำขนมฝรั่งกุฎีจีนมีมาช้านานเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงมากกว่า ๒๐๐ ปี โดยชาวโปรตุเกสถ่ายทอดการทำขนมฝรั่งให้แก่คนในชุมชน และมีการสืบทอดการทำขนมฝรั่งมาจนถึงปัจจุบันเป็นรุ่นที่ ๕ โดยสืบทอดกันในครอบครัวต่อ ๆ กันมา โดยวิธีการทำเริ่มต้นด้วยการนำไข่เป็ด

และน้ำตาลทรายตีจนฟู นำแป้งสาลีที่ร่อนแล้วผสมลงไปให้พอเหมาะคนให้เข้ากัน เทลงแม่พิมพ์วางบนเตาอบที่มีความร้อนสูงมาก จนขนมสุกได้ที่แล้วจึงเคาะขนมออกจากพิมพ์

ขนมฝรั่งกุฎีจีน เป็นขนมตำรับโบราณ สืบทอดในกลุ่มชาวคริสต์เชื้อสายโปรตุเกส ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนกุฎีจีนฝั่งธนบุรีมาตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี จนมีคำกล่าวคั่นหูคนกรุงเทพฯ ๓ ว่า “ข้าวหลามตัดวัดระฆัง ขนมฝรั่งกุฎีจีน” ปัจจุบันคงเหลือบ้านที่ทำอยู่เพียง ๓ ตระกูล ได้แก่ บ้านธนูสิงห์ บ้านหลานแม่เป้าและบ้านป่าเล็ก ซึ่งยังคงสูตรต้นตำรับดั้งเดิมที่ยังคงเหลืออยู่

ดินสอพองลพบุรี

ชื่อเรียกในท้องถิ่น การทำดินสอพอง

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลชั้นบัญชี จังหวัดลพบุรี

พื้นที่ปฏิบัติ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

“ดินสอพอง” ทำจากดินที่มีสีขาว เรียกว่า ดินมาร์ลหรือปูนมาร์ล (Marl) ซึ่งเป็น ดินที่เกิดจากการผุพังของหินปูนและถูกน้ำพา มาสะสมอยู่ตามเชิงเขาหรือบริเวณแหล่ง ที่ลุ่ม แหล่งดินมาร์ลที่สำคัญของประเทศไทย จะกระจายอยู่ในหลายจังหวัด มีแหล่งที่สำคัญ ได้แก่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี อำเภอ เจริญพระเกียรติ และอำเภอบ้านหมอ จังหวัด สระบุรี อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์และอำเภอ ท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี นับเป็นสินค้าที่สร้าง ชื่อเสียงให้แก่จังหวัดลพบุรี ทั้งในฐานะที่เป็นแหล่ง ผลิตแหล่งเดียวในประเทศและการผลิตที่สืบทอด กันอย่างต่อเนื่องยาวนานเป็นเวลานานร้อยปี ดังหลักฐานอันเป็นหมายเหตุในรัชกาลที่ ๓ (จ.ศ. ๑๒๐๕

พ.ศ. ๒๓๘๖) ที่ให้เมืองลพบุรีทำดินสอพอง ส่งไปกรุงเทพมหานครเพื่อใช้ในราชการ และ จดหมายเหตุของลาลูแบร์ หัวหน้าคณะทูต ชาวฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย สมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้บันทึก ไว้ว่า “...ชาวสยามอาบน้ำวันละ ๓ ครั้ง ๔ ครั้ง และอาบน้ำบ่อย ๆ และเป็นความสุภาพเรียบร้อย ว่าจะมิไปเยียมผู้ใดในรายการที่สำคัญ ๆ โดยมีได้อาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาดหมดจดเสีย ก่อน และในกรณีเช่นนี้เขาจะปะแป้งให้ขาวพร้อย ที่ยอดอก เพื่อแสดงให้เห็นว่าอาบน้ำมาแล้ว...” จากจดหมายเหตุดังกล่าวแสดงว่าการทำดินสอพอง มีมาก่อนหน้าแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แล้ว

การผลิตดินสอพองที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีแหล่งผลิตที่สำคัญ คือบริเวณบ้านหินสองก้อน ตำบลทะเลชุบศรและตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พื้นที่ดังกล่าวมีดินสีขาวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ชาวบ้านจึงได้นำดินขาวมาทำดินสอพองไว้ใช้เอง และได้ถ่ายทอดองค์ความรู้นี้แก่บุตรหลานจากรุ่นสู่รุ่น ทำสืบต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ทั้งยังยึดเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้แก่ครอบครัว ซึ่งในปัจจุบันมีครอบครัวที่ประกอบอาชีพผลิตดินสอพองรวมกันทั้งสิ้นประมาณ ๖๐ ครอบครัว

การผลิตดินสอพอง นับว่าเป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดลพบุรี ทั้งในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตแหล่งเดียวในประเทศ และเป็นการผลิตที่สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานเป็นเวลา

นับร้อยปี ผลผลิตดินสอพองมีมูลค่าสร้างรายได้แก่ครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความสุข แม้มูลค่าผลผลิตไม่ได้มีความสำคัญมากนักในแง่เศรษฐกิจ แต่การผลิตดินสอพองมีความหมายอย่างมากในแง่ประเพณีชุมชน เอกลักษณะและภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งนี้ถือเป็นคุณค่าที่สุด การผลิตดินสอพองแสดงถึงภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้เรียนรู้และรับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและทำสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน

พิธีถวายข้าวพืชภาค ๗ และบุญเสียดำหัวข้าโอกาสพระธาตุพนม

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ถวายข้าวพืชภาค บุญเสียดำหัว เสียดำหัว

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและงานเทศกาล
ประเภท รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขั้นบัญชี จังหวัดนครพนม

พื้นที่ปฏิบัติ ชุมชนเทศบาลธาตุพนม ตำบลหลักศิลา ตำบลน้ำก่ำ ตำบลพระกลางทุ่ง บ้านนาถ่อน
บ้านกุดฉิม บ้านดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

พิธีถวายข้าวพืชภาค ๗ และบุญเสียดำหัว ในวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๓ งานนมัสการพระธาตุพนม ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น อย่างน้อยเท่าที่มีหลักฐานปรากฏเมื่อ พ.ศ. ๒๑๕๗ จากจารึกวัดพระธาตุพนม ๒ ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยอาณาจักรศรีโคตรบูรณ์ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษเดิมของชาวจังหวัดนครพนม เป็นพิธีกรรมโบราณที่สืบทอดมาจากกลุ่มข้าโอกาสวัดพระธาตุพนมที่สืบทอดมาจากในสมัยอดีต

“ข้าโอกาสพระธาตุพนม” หมายถึงกลุ่มคนที่สืบทอดความเชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษได้รับการอุทิศจากกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านช้างโดยมอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้รับใช้พระสงฆ์และดูแลพระธาตุพนม ตามคติความเชื่อเรื่องพระธาตุเป็นพิธีกรรมเฉพาะกลุ่มซึ่งกลุ่มข้าโอกาสนี้เป็นกรรมสิทธิ์ของวัด เมื่อแต่งงานมีลูก หลาน จะต้องสืบทอดเป็นข้าโอกาสต่อไป มักตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณใกล้เคียงองค์พระธาตุพนม มีหน้าที่ป้อนนิตภัตพระภิกษุสงฆ์ ดูแลถนนเฝ้า

การดำรงชีวิตโดยข้าวเป็นผลผลิตที่สำคัญและข้าวถือเป็นอาหารหลักของพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดพระธาตุพนมปัจจุบัน พิธีกรรมถวายข้าวพืชภาคและบุญเสียค่าหัวได้ถูกปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ข้าโอกาสไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ของวัดอีกต่อไป ทำให้พิธีกรรมของกลุ่มข้าโอกาสเดิมได้ถูกละเลยไป

องค์พระธาตุพนม นอกจากนั้นจะมีหน้าที่ทำไร่นา กับ “นาจังหัน” แล้วนำผลผลิตไปถวายวัดพระธาตุพนม เรียกว่า ถวายข้าวพืชภาค ข้าโอกาสเหล่านี้จะได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ทหารและเสียภาษีให้กับทางรัฐ แต่จะเสียค่าหัวให้กับองค์พระธาตุพนมแทน

ข้าวพืชภาค หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้จากที่ดินของวัดเดิม “นาจังหัน” โดยแยกว่า “ข้าว” หมายถึง ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว และ “พืช” หมายถึง พืชพันธุ์ต่าง ๆ ผลไม้ ฯ “ภาค” หมายถึง ส่วนรวมแล้วมีความหมายว่า เป็นผลผลิต ได้แก่ หอม มันแกว กล้วย อ้อย และผลผลิตอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อ

ปัจจุบันพิธีกรรมถวายข้าวพืชภาคและบุญเสียค่าหัวได้ลดบทบาทลง เพราะความไม่เข้าใจในวัฒนธรรมรากเหง้าของชุมชนข้าโอกาสเอง อีกทั้งข้าโอกาสไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ของวัดเหมือนดังเดิม ไม่มีการสืบทอดให้ลูกหลานอย่างเป็นระบบ โดยชุมชนในบริเวณรอบพระธาตุพนมยังมีความเชื่อว่า ตนเองเป็นลูกหลานของกลุ่มข้าโอกาสมาแต่ดั้งเดิม และได้รับการปลูกฝัง เรียนรู้ สืบทอดความคิดความเชื่อมาโดยตลอด และยังคงยึดถือปฏิบัติพิธีถวายข้าวพืชภาคและบุญเสียค่าหัวอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าบริเวณพระธาตุพนมจะมีกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อที่หลากหลายในปัจจุบัน

ประเพณีปอยส่างลอง

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ประเพณีปอยส่างลอง (บรรพชาสามเณร)

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและงานเทศกาล

ประเภท รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พื้นที่ปฏิบัติ อำเภอเมือง อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง อำเภอปาย อำเภอขุนยวม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

“ปอยส่างลอง” เป็นภาษาไทยใหญ่เกิดจากคำ ๓ คำ มาสมากัน คือ คำว่า “ปอย” แปลว่า งานหรือจัดงาน คำว่า “ส่าง” แปลว่า สามเณร และคำว่า “ลอง” มาจากคำว่า “อลอง” แปลว่า ผู้เป็นใหญ่เหนือมนุษย์ หรือผู้เป็นหน่อเนื้อของผู้มีบุญ เทียบได้กับคำว่า “หน่อพุทธางกูร” ซึ่งส่างลองมีประวัติความเป็นมาเป็น ๒ นัย คือ

นัยที่หนึ่ง ประเพณีปอยส่างลองเกิดจากศรัทธายึดมั่นในบรรพพุทธานุชาอย่างมั่นคงของคนไต ซึ่งถือว่าการที่กุลบุตรสามารถอุทิศตนบรรพชาอุปสมบทในพุทธศาสนาได้เป็นผู้มีบุญ

อันยิ่งใหญ่ เจ้าภาพยอมเสียสละสิ่งของ เงินทอง อันเป็นโลกียทรัพย์ภายนอกเท่าไรก็ได้เพื่อสนับสนุนให้กุลบุตรได้มีโอกาสพบกับอริยทรัพย์ในทางพระพุทธศาสนา มุ่งดำเนินตามอริยมรรคเส้นทางไปสู่พระนิพพาน ประเพณีบวชปอยส่างลองของชาวแม่ฮ่องสอน เปรียบเทียบได้กับประเพณีการบวชลูกแก้วของชาวไทยล้านนา เป็นประเพณีสำคัญและยิ่งใหญ่ในความรู้สึกของชาวไทใหญ่ที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจำลองเหตุการณ์เรื่องราวในพุทธประวัติ ซึ่งชาวไทใหญ่เลื่อมใสศรัทธาในพระบวรพุทธ

ศาสนาอย่างลึกซึ้ง ประเพณีบรรพชาอุปสมบทของ ชาวไทใหญ่จึงจัดอย่างยิ่งใหญ่ ถือเป็นพิธีกรรมที่ ศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่มีบุตรชายจะพยายามให้บุตรของตน ได้บวชเรียน

นัยที่สอง ถือตามความในวรรณกรรม ไทใหญ่ที่แต่งขึ้นเมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีเศษ เรื่อง “อาหนันต่าตองป่าน” หรือ เรื่องการทูลถามของ พระอานนท์ โดยพระสุหนันต่า บ้านกุนอ้อ จังหวัด จั๊กแม ประเทศพม่ากล่าวถึงเรื่องต่าง ๆ ที่พระอานนท์ ทูลถามพระพุทธเจ้าในเรื่องเหล่านั้น มีอยู่เรื่องหนึ่ง ที่ทูลถามเกี่ยวกับการเป็นสงฆ์ว่า มีอานิสงส์มาก น้อยอย่างไร และพระพุทธเจ้าทรงชี้แจงว่า ถ้านำ บุตรของตนบวชจะได้สวรรค์สมบัติเป็นเวลา ๘ กำ ฝ่า (กัลป์) ถ้ารับเป็นพ่อข่าแม่ข่า (พ่อแม่อุปถัมภ์) จะได้อานิสงส์ ๔ กำ ฝ่า (กัลป์) กุลบุตรที่ได้รับการ ยกย่องในช่วงก่อนบรรพชาเรียกว่า “สาถลอง” หรือ “สาถลอง” คือ ลูกอุปถัมภ์หรือลูกบุญธรรมของ พระพรหมสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันแสดงให้เห็นว่ากุลบุตร ที่จะได้เป็นสาถลองนั้นเป็นผู้มีบุญบารมีมากกว่าคน ธรรมดาสามัญ จึงมีโอกาสได้รับการยกย่องให้เป็น หน่อกษัตริย์หรือบุตรบุญธรรมของพระพรหม

การจัดงานปอยสาถลอง นิยมจัดในช่วง เดือนมีนาคม – เมษายน ซึ่งเป็นช่วงปิดภาคเรียน และว่างเว้นจากการทำนา มีอาหารอุดมสมบูรณ์ ฝนฟ้าไม่ตก สะดวกในการเดินทางไปมาหาสู่กัน พ่อแม่เด็กเมื่อตกลงที่จะให้บุตรของตนไปบวชเป็น สามเณร ก็จะนำบุตรและคนที่จะบวชไปฝากฝังให้ เจ้าอาวาสอบรมสั่งสอน หัดให้ท่องจำคำขอบรรพชา คำให้ศีลให้พร ก่อนจะจัดงานประมาณ ๗ – ๑๐ วัน ถือเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาส เรียนรู้และศึกษาพระธรรมตามหลักคำสอนของ พระพุทธศาสนาในช่วงปิดภาคเรียน และนำหลัก ธรรมคำสอนไปใช้เป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติตน ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมชุมชน อย่างยั่งยืน ในการจัดงานปอยสาถลอง บรรดา คนในหมู่บ้านจะมาประชุมปรึกษาหารือกันว่าใคร จะรับเป็นเจ้าภาพใหญ่ “ตะกำโหลง” ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่ มีฐานะดีหรือผู้ที่ได้รับการยกย่องในหมู่บ้าน นั้น นอกจากนี้ ประเพณีปอยสาถลองของจังหวัด แม่ฮ่องสอนยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของคน แม่ฮ่องสอนให้คงอยู่สืบไป

กลองเอกราช

ชื่อเรียกในท้องถิ่น กลองเอกราช

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม งานช่างฝีมือดั้งเดิม

ประเภท รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดอ่างทอง

พื้นที่ปฏิบัติ บ้านเอกราช ตำบลเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

กลองเอกราช เป็นงานช่างเครื่องดนตรีที่ผลิตโดยชุมชนบ้านเอกราชสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน โดยใช้ทักษะฝีมือในการทำกลองหลายประเภท สนองต่อการแสดงทางดนตรีและนาฏศิลป์ ช่างผู้ผลิตกลองจะให้ความสำคัญกับการคัดเลือกชนิดไม้ที่นำมาขุดเจาะทำกลอง และกรรมวิธีการชิงหนัากลองที่เป็นภูมิปัญญาเฉพาะถิ่นที่ทำให้กลองบ้านเอกราชเป็นที่กล่าวขานว่ากลองดีติดัง

บ้านเอกราช ตำบลเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ

เจ้าพระยา ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เดิมชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักทางเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนา เมื่อว่างจากการทำนาแล้วก็จะออกแสดงมหรสพ เช่น วงปี่พาทย์ การแสดงลิเก ทำให้มีความรู้ความชำนาญในเครื่องดนตรีไทย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะประดิษฐ์กลองเพื่อใช้เป็นเครื่องดนตรีของวงปี่พาทย์ ประกอบการร้องการรำของลิเก เริ่มต้นจากการทำกลองทัด โดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายจากท้องถิ่น เครื่องมือและอุปกรณ์ของช่างฝีมือพื้นบ้านและแรงงานจากลูกศิษย์ในวงปี่พาทย์

จนเป็นที่เลื่องลือและยอมรับในหมู่ของวงปี่พาทย์ และเครื่องดนตรีไทยต่าง ๆ ว่ากลองบ้านเอกราช มีเสียงทุ้มไพเราะ ทำให้เกิดความสนใจและว่าจ้าง ทำกลองเป็นจำนวนมาก ซึ่งกลองมีหลายชนิดตาม ลักษณะของเสียง การใช้งาน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น กลองยาวหรือ กลองเถิดเทิง กลองรำมะนา กลองมลายู กลองแขก หรือกลองชนะ กลองทัดและตะโพน เป็นต้น ในการ จ้างแรงงานจากคนในชุมชนบ้านเอกราช ทำให้มีการ สัมผัสความรู้ และประสบการณ์ การทำกลอง ชาวบ้านเอกราชจึงหันไปประกอบอาชีพการทำกลอง เป็นอาชีพหลักเนื่องจากมีรายได้ดีกว่าการทำนาและ สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

การทำกลองของชุมชนบ้านเอกราช เป็นศิลปหัตถกรรมที่เกิดจากความชำนาญเฉพาะตัว มีการสั่งสมองค์ความรู้และประสบการณ์ในการ ทำกลองที่ได้รับถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสืบต่อกัน มาอย่างรุ่นลูกรุ่นหลาน ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน เห็นความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และสามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและ ชุมชน ทำให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและบุคคลที่มีความ รู้ความชำนาญด้านการทำกลองอยู่เป็นจำนวนมาก สามารถนำมาประกอบอาชีพทำกลองเป็นอาชีพ หลัก โดยได้รับการสืบทอดความรู้จากบุคคลภายใน ครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิด และมีการพัฒนาปรับปรุงให้ สอดคล้องกับสภาพของชุมชนอีกด้วย

เรือกำบาง

ชื่อเรียกในท้องถิ่น เรือกำม

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม งานช่างฝีมือดั้งเดิม

ประเภท รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดพังงา

พื้นที่ปฏิบัติ อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา

ชาวมอแกนหรือยิปซีทะเล เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ตามเกาะต่าง ๆ แถบชายฝั่งทะเลอันดามันมานานหลายชั่วอายุคน โดยอาศัยอยู่ที่หมู่เกาะสุรินทร์ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ปัจจุบันอาศัยอยู่ในโครงการพัฒนาภาคชาติไทยบ้านทุ่งรัก หมู่ ๖ ตำบลแม่นางขาว อำเภอกระบุรี

วิถีชีวิตของมอแกนใช้เรือมอแกนหรือ “เรือกำบาง” เป็นบ้านพักอาศัยอยู่รวมกันเป็นครอบครัว พ่อ แม่ ลูก เมื่อลูกมีครอบครัวก็แยกครอบครัวและสร้างเรือลำใหม่ เรือ ๑ ลำ มีความยาวประมาณ ๕ – ๗ วา ทำเรือสร้างเรือนเล็กสำหรับอยู่อาศัย ถ้าเป็นเรือลำใหญ่จะอาศัยได้ ๒ ครอบครัว

ในเรือจะมีอุปกรณ์สำหรับทำมาหากินอยู่ ๒ ชนิด คือ ฉมวก ๓ ง่าม และฉมวก ๑ ง่าม มอแกนมีวิธีการออกหาปลาโดยการดำน้ำด้วยตาเปล่าลงไปทะเลเพื่อหา กุ้ง หอย ปู ปลา นำมาทำเป็นอาหาร ส่วนที่เหลือก็จะไปแลกข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน คนสมัยก่อนใช้ไม้ใหญ่ทั้งต้นไปเผาไฟแล้วนำไปขุด การสร้างเรือกำบางของชาวมอแกนต้องใช้ระยะเวลาเพราะมีขั้นตอนในการทำซับซ้อน ใช้เวลาในการประกอบประมาณ ๒ – ๓ เดือน เริ่มตั้งแต่การเลือกไม้ในป่า หลังจากเลือกได้แล้ว ผู้เฒ่าในบ้านจะทำพิธีเข้าทรงดูว่าไม้ที่เลือกมาสามารถนำมาขุดทำเรือได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ต้องเลือกหาต้นใหม่ ถ้าได้ก็จะทำพิธีขอขมาเพื่อตัดไม้ต้นนั้นต่อ

เจ้าป่าเจ้าเขา เรือก่าบางต้องใช้ไม้ตะเคียน เพราะเป็นไม้ที่มีอายุการใช้งานนานนับสิบปี ลักษณะพิเศษของเรือก่าบาง คือ ท้องเรือด้านหน้าจะเป็นรูปจระเขย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวมอแกนที่สร้างขึ้น เพื่อให้สามารถปีนขึ้นบนเรือได้ง่าย รอบ ๆ เรือจะใช้ไม้ระกำเป็นตัวยึดเพื่อช่วยพยุงให้เรือลอยตัวได้ดีในน้ำ คุณลักษณะพิเศษอีกอย่าง คือ เรือทั้งลำจะไม่ใช้ตะปูแม้แต่ตัวเดียว แต่จะใช้ไม้หลา โอนผ่าให้เรียวแหลมและเถาว์วัลย์เป็นตัวยึดเชื่อมต่อระหว่างซี่ไม้ที่ใช้ประกอบบนเรือแทน

ชาวมอแกนอาศัยอยู่บนเรือลักษณะคล้ายบ้านหรือเรียกว่า เรือมอแกน มีวิธีการเลือกทำเลที่จอดเรือโดยคำนึงถึงความปลอดภัยเช่น มักจะเลือกจอดเรือด้านทิศตะวันออกของเกาะ เพื่อป้องกันความรุนแรงจากพายุมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มักเลือกจุดที่มีท้องอ่าวลึก แนวน้ำตื้นเช่น บริเวณ

อ่าวไทรเอน ช่องขาด อ่าวบอนเล็ก อ่าวบอนใหญ่ หมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา ที่สำคัญจะต้องมีแหล่งน้ำจืด แหล่งอาหารที่สมบูรณ์ทั้งบนบกและในทะเล รวมทั้งเป็นแหล่งของพืชสมุนไพร จะเห็นได้ว่าชาวมอแกนมีภูมิปัญญาในการเลือกทำเลตั้งถิ่นฐาน เมื่อจุดที่ตั้งถิ่นฐานนั้น ๆ มีปัญหา เช่น มีภัยธรรมชาติ มีโรคภัยไข้เจ็บ ขาดความสมบูรณ์ของแหล่งอาหารและน้ำจืด หรือด้วยเหตุอื่นใดก็จะโยกย้ายไปหาจุดที่ตั้งถิ่นฐานใหม่

ปัจจุบัน เรือก่าบางซึ่งเป็นเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ของชาวมอแกน คงเหลือใช้งานได้จริงอยู่ที่เกาะสุรินทร์เพียงลำเดียวเท่านั้น หากคนรุ่นหลังไม่ได้อนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาของชาวมอแกนไว้ เรือก่าบางก็จะสูญหายไปพร้อมกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของชาวมอแกน

เรือนโคราช

ชื่อเรียกในท้องถิ่น เรือนโคราช

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม งานช่างฝีมือดั้งเดิม

ประเภท รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดนครราชสีมา

พื้นที่ปฏิบัติ ๑๐ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปักธงชัย อำเภอขามทะเลสอ อำเภอโชคชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอสูงเนิน อำเภอด่านขุนทด อำเภอโนนสูง อำเภอโนนไทย และอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมาเป็นเมืองที่มีความสำคัญมาแต่อดีต เนื่องจากเป็นเมืองศูนย์กลางการติดต่อระหว่างชุมชนที่อยู่แถบลุ่มน้ำมูล ลุ่มน้ำชีและลุ่มน้ำโขงกับชุมชนแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีการตั้งถิ่นฐานมาแต่ครั้งก่อนประวัติศาสตร์และสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน มีประชากรที่ประกอบด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ไทย ลาว เขมร มอญ ส่วย จีน เขก เป็นต้น จึงเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดเป็นเอกลักษณ์ อันมีลักษณะวัฒนธรรมบางอย่างแตกต่างจากชาวไทยอีสานโดยทั่วไป เช่น เรือนพัก

อาศัยพื้นดินซึ่งได้รับอิทธิพลจากเรือนไทยภาคกลาง มาตั้งแต่สมัยอยุธยา

“เรือนโคราช” เป็นเรือนพักอาศัยพื้นถิ่นที่ปลูกสร้างตามแบบประเพณีนิยมของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของช่างท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดด้วยกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม โดยอาศัยแรงงานความร่วมมือกันของคนในครอบครัวและชุมชนตามวิถีสังคมเกษตรกรรม ลักษณะโดยทั่วไปมีความคล้ายคลึงกับเรือนไทยภาคกลาง

ได้รับอิทธิพลจากเรือนไทยภาคกลางตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นส่วนใหญ่ เมื่อกาลเวลาเนิ่นนานเข้า ฝีมือช่างได้เปลี่ยนแปลงไปตามความคิด ความอ่านของช่างท้องถิ่นจนเกิดการคลี่คลาย ในรูปแบบและรายละเอียดบางส่วน จนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นขึ้น เรียกว่า เรือนโคราช มีอายุเรือนระหว่าง ๖๐ - ๑๖๐ ปี มีอยู่ทั้งหมดจำนวน ๔๗ หลัง ในพื้นที่ ๑๐ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปักธงชัย อำเภอขามทะเลสอ อำเภอโชคชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอสูงเนิน อำเภอด่านขุนทด อำเภอโนนสูง อำเภอโนนไทย และอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศของจังหวัดนครราชสีมา วัสดุก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้อแข็ง ใต้ถุนสูง พื้นเรือนนอนยกสูงแล้วลดระดับไปยังระเบียงและนอกชาน หลังคาจั่วทรงสูง วิธีการปลูกสร้างเป็นระบบสำเร็จรูปถอดเกาะทะลุเสา เตำรับชายคา พริ้งรับฝาเรือนซึ่งเป็นฝาเรือนแบบสำเร็จรูป เช่น ฝาปรือกรูเซ่งดำ คล้ายฝาสำหรับรดของภาคกลาง ฝานอนตีทับเกล็ดและฝาตั้ง คล้ายฝาสายบัว

จากกระแสของความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน อาคารพักอาศัยได้รับการพัฒนาไปตามความนิยม มีรูปแบบใหม่ วัสดุใหม่และเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มความสะดวกสบาย เรือนโคราชได้รับผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงจนแทบจะไม่เหลือร่องรอยของวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัจจุบันชาวไทยโคราชส่วนใหญ่ไม่รู้จักเรือนโคราชและใช้ภาษาโคราชในการสื่อสารน้อยลง แต่ยังมีคนโคราชจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่ในเรือนโคราชด้วยความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพชนที่ได้สร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่ายิ่งไว้ให้ลูกหลาน

วัวเทียมเกวียน

ชื่อเรียกในท้องถิ่น วัวเทียม

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
ประเภท รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดเพชรบุรี

พื้นที่ปฏิบัติ อำเภอบ้านลาด อำเภอท่ายาง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

วัวเทียมเกวียนเป็นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี เป็นการแข่งขันความเร็วว่าวัวคู่ใดจะมีฝีเท้าเร็วกว่ากัน โดยนำวัวงานที่มีขนาดเท่ากันจำนวน ๒ ตัว มาเทียมเกวียนเปล่าสมัยเก่าขนาดเล็กของจังหวัดเพชรบุรี เกวียนของจังหวัดเพชรบุรีจะมีไม้เท้าแขวนเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากของจังหวัดอื่น การแข่งขันจะแข่งกันเป็นคู่ครั้งละสองเล่ม เริ่มด้วยการนำวัวเทียมเกวียนทั้งสองเล่มมาเตรียมพร้อมอยู่จุดเริ่มวิ่งเรียกว่า “ตั้งผัง” เมื่อได้ยินสัญญาณเริ่ม

แข่งที่เรียกว่า “สัญญาณโกรก” วัวเทียมเกวียนทั้งสองเล่มจะวิ่งไปตามลู่วิ่ง โดยมีคนบนเกวียนหนึ่งคนเป็นคนควบคุมทิศทางวิ่งและความเร็วของวัว ฝ่ายใดถึงเส้นชัยก่อนเป็นผู้ชนะ โดยจะต้องชนะกันแบบขาดล่า ถ้าเกวียนสะกัน เรียกว่า “เฉียบ” คือเกวียนฝ่ายหนึ่งลากเกวียนอีกฝ่ายหนึ่งเข้าเส้นชัยจะถือว่าแพ้ วัวเทียมเกวียนเป็นการเล่นเลียนแบบการขนส่งคน การบรรทุกสิ่งของบนเกวียนแล้วใช้วัวลากเกวียนไปในสมัยก่อน ไม่ปรากฏหลักฐาน

ว่าเริ่มมีการแข่งขันวัวเทียมเกวียนตั้งแต่เมื่อใด แต่มีหลักฐานพบว่าการแข่งขันวัวเทียมเกวียนกันแล้ว ในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยนั้นบางท้องถิ่นเรียกว่าการเล่น “รันแทะ” คือการแข่งขันวัวเทียมเกวียนขนาดเล็ก ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์พบว่าช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จประพาสเมืองเพชรบุรี ในปีจอ จุลศักราช ๑๒๔๘ (พ.ศ. ๒๔๒๙) พระยาเพชรบุรีได้จัดแข่งวัวเทียมเกวียนถวายทอดพระเนตร เป็นหลักฐานยืนยันว่าวัวเทียมเกวียนเป็นที่นิยมเล่นกันมากในจังหวัดเพชรบุรีในสมัยนั้นแล้ว

วัวเทียมเกวียนเมืองเพชรบุรีมีคุณค่าหลายด้านหลายมิติ ทั้งคุณค่าด้านประวัติศาสตร์และคติชน ด้านศิลปะการสร้างเกวียนสกุลช่างเมืองเพชร ด้านการเมืองการปกครองด้านศาสนาโดยเฉพาะด้านมิติทางสังคม “วัวเทียมเกวียน ในฐานะกีฬาพื้นบ้าน” สร้างพลวัตก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ

ความสามัคคีของชาวจังหวัดเพชรบุรี ได้อย่างดียิ่ง แม้ว่าวัวเทียมเกวียนจะมีเล่นกันในหลายจังหวัดในสมัยก่อน ต่อมาเมื่อเทคโนโลยียานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์เจริญก้าวหน้ามากขึ้น จึงไม่จำเป็นต้องใช้วัวเทียมเกวียนอีก วัวเทียมเกวียนในจังหวัดอื่น ๆ จึงค่อย ๆ สูญหายไป คงเหลือที่จังหวัดเพชรบุรีที่ยังมีการอนุรักษ์การเล่นแข่งขันกันอยู่ ดังหลักฐานในช่วงปีใหม่ไทยเทศกาลตรุษสงกรานต์ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๙ – ๒๔๘๐ กระทรวงมหาดไทยได้ร้องขอมายังจังหวัดเพชรบุรี ให้ส่งการแสดงกีฬาพื้นบ้านของเพชรบุรีซึ่งไม่มีในที่อื่นแล้ว ได้แก่ วัวเทียมเกวียน ไปแสดงให้ชาวกรุงเทพฯ ฯ ชมที่ท้องสนามหลวง (ทุ่งพระเมรุ) วัวเทียมเกวียนจึงเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกีฬาพื้นบ้านที่ยังคงมีการปฏิบัติเหลืออยู่เพียงแห่งเดียวที่จังหวัดเพชรบุรี จึงสมควรต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

การแข่งขันเรือยาวขึ้นโขงชิงธง

ชื่อเรียกในท้องถิ่น เรือแข่ง หมายถึง การแข่งเรือ แต่ออกเสียงตามสำเนียงท้องถิ่นของชาวภาคใต้
ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดชุมพร

พื้นที่ปฏิบัติ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

การแข่งขันเรือยาวขึ้นโขงชิงธง เป็นกีฬาพื้นบ้านของชาวลุ่มน้ำหลังสวน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ใช้เรือยาวที่ขุดจากซุงไม้ตะเคียนทอง ทั้งท่อนใช้ฝีพาย ๓๐ - ๓๒ คนในการแข่งขัน มีอัตลักษณ์โดดเด่นคือโขงเรือจะยาวเป็นพิเศษกว่าเรือยาวประเภทอื่น การแพ้นะไม้ได้อยู่ที่ทีมใดพายเรือเข้าเส้นชัยได้ก่อนเช่นการแข่งขันเรือทั่วไป แต่การแพ้นะอยู่ที่นายหัวเรือของทีมใดจะสามารถ

คว่ำธงที่แขวนไว้กลางน้ำมาไว้ในมือได้ก่อนคู่แข่ง จึงจะเป็นผู้ชนะ ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าการแข่งเรือยาวขึ้นโขงชิงธงเกิดในสมัยใด แต่พบว่ามีการแข่งขันกันแล้วในปี พ.ศ. ๒๓๘๗ ทุกวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งเป็นวันหลังจากออกพรรษา ๑ วัน เรียกว่า “วันพระเด็จ หรือ วันพระเสด็จ” ชาวลุ่มน้ำหลังสวนมีความเชื่อว่าเป็นวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จลงมาโปรดสัตว์โลก

จึงนำเรือเดินทางมาทำบุญตักบาตรเทโวเพื่อรับเสด็จ แล้วจัดให้มีการแข่งเรือเพื่อความสุขสนุกสนานร่วมกันและ จัดแข่งขันเป็นงานประเพณีสืบทอดต่อเนื่องกันมา ทุกปีจวบจนปัจจุบัน

การแข่งขันเรือยาวขึ้นโขงชิงธง เป็นวัฒนธรรม ทางกีฬาพื้นบ้านที่พบเฉพาะในจังหวัดชุมพร มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นแตกต่างจากการ แข่งเรือยาวทั่วไปและยังไม่ได้มีการแข่งขัน ลักษณะนี้ในท้องถิ่นอื่น การแข่งเรือยาวขึ้นโขง ชิงธง ต้องใช้เทคนิคและทักษะขั้นสูง ใช้ความสามารถ และความร่วมมือร่วมใจของฝีพายทุกคน แต่ละทีมต้องฝึกฝนกันเป็นเวลานาน นั่นคือฝีพาย ต้องใช้พลังความแข็งแรง ความสามัคคีพร้อมเพรียงและจังหวะการพายทำให้เรือวิ่งไปให้เร็วที่สุด เมื่อใกล้ถึงเส้นชัย นายหัวเรือต้องใช้ความสามารถและ ทักษะการป็นพาย ชิงไหวพริบ ชิงจังหวะป็นโต้ขึ้น ไปที่โขงเรือของตน กระยะแม่นยำในการคว่ำธง แดงที่ผูกติดไว้กับเสาของเรือตัดสิน ณ เส้นชัย มาไว้ในมือให้ได้ ส่วนนายท้ายเรือต้องบังคับเรือให้แล่นไป ยังเป้าหมายอย่างแม่นยำ เพื่อให้ นายหัวเรือคว่ำธง ที่แขวนไว้กลางน้ำได้โดยไม่ให้พลาดตกน้ำ เป็นการ แข่งขันที่สร้างความสนุกสนาน ตื่นเต้น เร้าใจ ทำทาย

และมีเสน่ห์ตลอดการแข่งขัน เป็นประเพณีสืบทอด ต่อเนื่องกันมายาวนานกว่า ๑๗๐ ปี ที่คนทั่วประเทศ ให้ความสนใจเดินทางไปดู สร้างรายได้มากมาย ให้ท้องถิ่น เป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงถึงความ สามัคคีร่วมมือร่วมใจของคนในท้องถิ่นที่รู้จัก นำวัฒนธรรมทางกีฬาพื้นบ้านของตนเองมาสร้า งมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน สร้างชื่อเสียง พัฒนา เศรษฐกิจ สร้างความสุขให้ชุมชน จนได้รับตรา “UNSEEN THAILAND” และ “ธงหนึ่งในสยาม” จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗

การเล่นส่บ้า

ชื่อเรียกในท้องถิ่น สะบ้ามอญ สะบ้าบ่อน ว่อน-ฮะ-นิ สะบ้าล้อ สะบ้าตืด สะบ้าทอย

ความหมาย ชื่อเรียกการเล่นส่บ้า ที่เรียกแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

ประเภท รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จังหวัดผู้เสนอข้อมูลขึ้นบัญชี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

พื้นที่ปฏิบัติ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

การเล่นส่บ้าเป็นกีฬาพื้นบ้านไทยเก่าแก่ที่สุดชนิดหนึ่ง นิยมเล่นกันเกือบทุกจังหวัดในภาคกลาง รูปแบบวิธีการเล่นคล้ายกันแต่อาจมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันบ้างตามชื่อเรียกในแต่ละท้องถิ่น เช่น อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เรียกว่า สะบ้าบ่อนหรือว่อน-ฮะ-นิ จังหวัดนนทบุรีเรียกสะบ้ามอญ แบ่งเป็นสะบ้าบ่อนเล่นในร่ม พื้นสนามเล่นมีกรอบไม้ล้อมรอบกันลูกส่บ้ากระเด็นออกนอกสนาม

เรียกสนามเล่นว่า บ่อน และสะบ้าทอยเล่นกันกลางแจ้ง อัตลักษณ์ของการเล่น คือ การใช้ลูกส่บ้าซึ่งเป็นผลของไม้เถาชนิดหนึ่ง มีลักษณะกลมแบน สีน้ำตาลเข้มออกดำเป็นอุปกรณ์การเล่น ประกอบด้วยลูกส่บ้าตั้งซึ่งมีขนาดเล็กกว่าและลูกส่บ้าล้อบางพื้นที่เรียก ลูกส่บ้าตืดหรือลูกส่บ้าทอยซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า แบ่งผู้เล่นออกเป็นสองฝ่ายมักเล่นกันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง จับคู่กันเป็นคู่ ๆ ระหว่างผู้เล่นสองฝ่าย ผลัดกันเป็นฝ่ายตั้งและฝ่าย

ทอย ๆ ให้ลูกลูกสะบ้าตั้งของฝ่ายตรงข้าม ด้วยท่า
การเล่นเช่นล้อสะบ้าหรือติดสะบ้า หรือทอยสะบ้า
หลากหลายท่าตามประเพณีขั้นตอนการเล่นของ
แต่ละท้องถิ่น ฝ่ายใดทำได้ครบทุกท่าตามประเพณี
ขั้นตอนการเล่นก่อนจะเป็นฝ่ายชนะ โดยระหว่าง
การเล่นอาจมีข้อตกลงอื่น ๆ เช่นหากเล่นพลาด
อาจอนุญาตให้มีการเจรจาต่อรองขอเล่นใหม่ เสีย
ค่าปรับหรือทำโทษให้ร้องรำทำเพลง แสดงท่าทาง
แปลก ๆ ก่อนได้รับสิทธิเล่นต่อ เป็นต้น

การเล่นสะบ้าไม่ปรากฏหลักฐานว่าเริ่มมี
การเล่นตั้งแต่เมื่อไร แต่พบหลักฐานว่าอย่างน้อยมี
การเล่นสะบ้ากันแล้วต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ใน
รัชกาลที่ ๑ เมื่อ จ.ศ. ๑๑๕๑ (พ.ศ. ๒๓๓๒) นิยม
เล่นกันในเทศกาลตรุษสงกรานต์ สันนิษฐานว่าแรก
ทีเดียวการเล่นสะบ้า น่าจะเป็นการเล่นในลักษณะ
สะบ้าล้อหรือสะบ้าติดก่อน ต่อมาจึงมีการเล่นสะบ้า
ทอยและสะบ้ารำ คือ เมื่อมีการแพ้ชนะกันแล้ว
ฝ่ายแพ้ต้องรำตามจังหวะเสียงเพลงหรือพิณพาทย์
ที่บรรเลงประกอบ ปัจจุบันที่อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
และอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ยังมีการเล่น
กันเป็นประเพณีมีเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับและ
ภาษาที่ใช้ในการเล่นสืบทอดต่อกันเรื่อยมา

การเล่นสะบ้าโดยเฉพาะสะบ้ามอญและ
สะบ้าบ่อนให้คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ทั้งรูปแบบ
ท่าทางการเล่น เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับและ
ภาษาที่ใช้ในการเล่น ส่งเสริมความสามัคคีของ
ชุมชน เป็นความภูมิใจของท้องถิ่น เป็นจุดขาย
ทางการท่องเที่ยว กระตุ้นเศรษฐกิจรากหญ้า
สร้างรายได้ให้ชุมชน เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
กีฬาพื้นบ้านของชาวจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัด
นนทบุรีและจังหวัดกาญจนบุรี จัดเป็นรายการ
ตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง
เป็นที่รู้จักกันทั่วประเทศและยังมีการประยุกต์ใช้
เป็นทุนวัฒนธรรมสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน

ภาคผนวก

ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
พ.ศ. ๒๕๖๐

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้การพิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

“มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติหรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

“รายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า ข้อมูลรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดของตน และในระเบียบนี้เป็นรายการที่เสนอขอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

“การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า การประกาศรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการและประกาศขึ้นเป็นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ ๔ การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต้องมีอยู่ในรายการเบื้องต้นที่คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดจัดทำจึงมีสิทธิได้รับการพิจารณา

ข้อ ๕ เกณฑ์การคัดเลือกรายการเบื้องต้นเพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีดังต่อไปนี้

(๑) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เรื่อง การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๖๐

(๒) เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่อยู่ในอาณาเขตประเทศไทย

(๓) มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และมีคุณลักษณะบ่งบอกความเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นหรือของชาติ

(๔) เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ยังมีการสืบทอดและปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต และอาจเสี่ยงต่อการสูญหาย

(๕) มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ คุณค่าทางจิตใจ คุณค่าเชิงสร้างสรรค์ หรือผลงานควรค่าแก่การรักษาไว้

(๖) มีการบันทึกหลักฐานหรือสามารถอ้างอิง สืบค้นองค์ความรู้ดั้งเดิมของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น

(๗) เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยินยอมจากชุมชนให้ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ ๖ การพิจารณาประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งเป็น ๒ ประเภท

(๑) บัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำหรับรายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม

(๒) บัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำหรับรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

(ก) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการสูญหาย แต่ยังคงมีความพยายามในการปกป้องคุ้มครองจากชุมชน กลุ่มคน หรือบุคคล ที่เกี่ยวข้อง

(ข) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งในการสงวนรักษาเนื่องจากกำลังเผชิญหน้ากับภัยคุกคาม หากไม่มีมาตรการในการส่งเสริมรักษา ไม่สามารถอยู่รอดได้

ข้อ ๗ หลักเกณฑ์การประกาศขึ้นบัญชีสำหรับรายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีดังต่อไปนี้

(๑) เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในประกาศ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เรื่อง การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙

(๒) การจารึกเรื่องที่น่าเสนอนี้จะเป็นคุณประโยชน์ และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อันแสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งยังสะท้อนถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ของมนุษย์

(๓) มีมาตรการในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น

(๔) ชุมชน กลุ่มคน หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และให้ความยินยอมในการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(๕) มีรายชื่อปรากฏอยู่ในรายการเบื้องต้นของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่สามารถระบุพื้นที่ อาณาเขต และชุมชนที่มีส่วนร่วม โดยรายการเบื้องต้นนั้นได้รับการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันแล้ว

ข้อ ๘ นอกจากหลักเกณฑ์ตามข้อ ๗ แล้ว หลักเกณฑ์การประกาศขึ้นบัญชีสำหรับรายการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน คณะกรรมการอาจพิจารณาจากคุณสมบัติอื่นที่เห็นว่าเหมาะสม โดยพิจารณาร่วมกับคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร หรือ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดเพื่อยืนยันความถูกต้องของรายการที่ประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ ๙ รายการที่ผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ จึงจะได้ขึ้นบัญชี มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมดำเนินการประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๑๐ ให้อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

(นายวีระ โรจน์พจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ประธานกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๑๙ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑ มีนาคม ๒๕๕๙

พระราชบัญญัติ

ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
พ.ศ. ๒๕๕๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙
เป็นปีที่ ๗๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือทักษะ ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชน ยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มคนกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่ม ที่มีความรู้ มีการประเพณีปฏิบัติ สืบทอด หรือมีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและรักษาตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา
- (๒) ศิลปะการแสดง
- (๓) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล
- (๔) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
- (๕) งานช่างฝีมือดั้งเดิม
- (๖) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
- (๗) ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะเข้าลักษณะใดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย

- (๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสิบเอ็ดคน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก อธิบดีกรมศิลปากร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปลัดกรุงเทพมหานคร และประธานสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนแปดคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ด้านศิลปะการแสดง ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม ด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ด้านการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและชุมชนด้วย

ให้อธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๕ (๓) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๒) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

(๓) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถูกเลิกจ้างจากหน่วยงานของเอกชนเพราะทุจริตต่อหน้าที่

(๔) เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๕ (๓) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๕ (๓) ขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๘ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๕ (๓) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวัน เว้นแต่วาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้ และให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๕ (๓) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตามวาระหนึ่ง

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๕ (๓) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) รัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖

(๕) ต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๑๔ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑ มีนาคม ๒๕๕๙

หน้า ๔

- มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้
- (๑) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้
 - (๒) พิจารณาและให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดเสนอ
 - (๓) ออกประกาศเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามมาตรา ๔ วรรคสอง
 - (๔) ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - (๕) ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การดำเนินงานของคณะกรรมการกลั่นกรองตามมาตรา ๒๑
 - (๖) ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - (๗) พิจารณาและให้ความเห็นชอบการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - (๘) ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - (๙) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมเสนอ
 - (๑๐) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - (๑๑) สอดส่อง ดูแล คัดกรอง ป้องกันมิให้มีการกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ ตลอดจนให้ข้อมูลหรือคำแนะนำแก่ผู้ที่นำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้
 - (๑๒) ประกาศเกียรติคุณเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ทำคุณประโยชน์เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - (๑๓) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
 - (๑๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย
- มาตรา ๑๑ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม
- ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

หน้า ๕
เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๑๙ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑ มีนาคม ๒๕๕๙

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการต้องมีการประชุมอย่างน้อยปีละสี่ครั้ง

มาตรา ๑๒ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ ซึ่งประกอบด้วยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญตามลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามมาตรา ๔ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นทางวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แก่คณะกรรมการ

มาตรา ๑๓ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับแก่การประชุมคณะกรรมการกลั่นกรอง คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

(๑) ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนเจ็ดคน ได้แก่ ผู้อำนวยการกองกิจการเครือข่ายทางวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร และประธานสภาวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนหกคน ซึ่งปลัดกรุงเทพมหานครแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ด้านศิลปะการแสดง ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม ด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ด้านการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึง การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและชุมชนด้วย

ให้ผู้อำนวยการกองวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร เป็นเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมวัฒนธรรมคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเลขานุการ ทั้งนี้ ปลัดกรุงเทพมหานครอาจแต่งตั้งข้าราชการในสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร อีกคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา ๑๕ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนห้าคน ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต ๑ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนหกคน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ด้านศิลปะการแสดง ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม ด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ด้านการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและชุมชนด้วย

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๖ ให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครหรือจังหวัด แล้วแต่กรณี และอาจเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศต่อคณะกรรมการ

(๒) ดำเนินการร่วมกับชุมชนเพื่อจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(๓) พิจารณาและคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากรายการเบื้องต้น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อเสนอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการ

(๔) ประสานงานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน รวมทั้งระดมทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(๕) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(๖) ส่งเสริมให้รู้คุณค่าและมีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๗ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด โดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการรับผิดชอบในงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการ และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ
ต่อคณะกรรมการ

(๒) เสนอแผนงานและโครงการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้านเงินอุดหนุน
ด้านวิชาการ ด้านการฝึกอบรม ด้านการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ด้านการอนุรักษ์และสืบทอด
หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการ

(๓) เสนอมาตรการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมทั้งแนวทางการร่วมมือ
ระหว่างชุมชนที่มีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการ

(๔) รวบรวมและจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ

(๕) ประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ

(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง
เพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(๗) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(๘) ฝึกอบรมและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(๙) ส่งเสริมให้มีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๙ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ คณะกรรมการ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษา
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ประจำจังหวัด คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
อาจเชิญบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย ความเห็น หรือคำแนะนำทางวิชาการได้เมื่อเห็นสมควร
และอาจขอความร่วมมือจากบุคคลใดเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง หรือเพื่อสำรวจกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบ
ต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มาตรา ๒๐ เมื่อคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร
หรือคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดพิจารณาแล้วเห็นสมควร
ให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการใดได้รับการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ให้เสนอ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการนั้นต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณา

มาตรา ๒๑ ในการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการใดตามมาตรา ๒๐
ให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมเสนอให้คณะอนุกรรมการกลั่นกรองตามมาตรา ๑๒ พิจารณาให้ความเห็น
ทางวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการนั้นของคณะกรรมการด้วย
ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๒ เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการใดเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และสมควรได้รับการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้อธิบดีประกาศการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๓ เมื่อปรากฏในภายหลังว่าการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการใดเป็นไปโดยคลาดเคลื่อนหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ หรือมีข้อเท็จจริงปรากฏที่เปลี่ยนแปลงไป ให้คณะกรรมการมีอำนาจแก้ไขหรือยกเลิกการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการนั้นได้

มาตรา ๒๔ เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ ให้คณะกรรมการเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อยกคำสั่งให้ระงับการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าวได้ เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเป็นกรณีที่ต้องก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งระงับการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นได้

มาตรา ๒๕ ให้บรรดามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไว้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๑๙ ก หน้า ๙
ราชกิจจานุเบกษา ๑ มีนาคม ๒๕๕๙

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์ สืบส่ง และสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมาอีกคนรุ่นหนึ่งแต่ในปัจจุบันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว ได้รับผลกระทบจากเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ บางครั้งมีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางที่บิดเบือนหรือไม่เหมาะสมและอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญไปอย่างน่าเสียดายสมควรจัดให้มีการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้มีความสืบเนื่องและยั่งยืนสืบไปจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ที่ ๑ /๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรอง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองขึ้น จำนวน ๗ คณะ เพื่อทำหน้าที่ให้ความเห็นทางวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแก่คณะกรรมการ โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

๑. คณะกรรมการอำนวยการกลั่นกรอง

องค์ประกอบ

๑.๑	อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม	ประธานอนุกรรมการ
๑.๒	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๓	นางสาวศิริ สุวรรณสถิตย์	อนุกรรมการ
๑.๔	หม่อมราชวงศ์รุจยา อาภากร	อนุกรรมการ
๑.๕	นายพะยอม แก้วกำเนิด	อนุกรรมการ
๑.๖	ศาสตราจารย์จันทน์ ธานีรัตน์	อนุกรรมการ
๑.๗	ศาสตราจารย์วิบูลย์ ลี้สุวรรณ	อนุกรรมการ
๑.๘	ศาสตราจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์	อนุกรรมการ
๑.๙	ศาสตราจารย์ศิริพร ณ ถลาง	อนุกรรมการ
๑.๑๐	ศาสตราจารย์สุกัญญา สุธาญา	อนุกรรมการ
๑.๑๑	ศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกัธ	อนุกรรมการ
๑.๑๒	ศาสตราจารย์พรรัตน์ ดำรง	อนุกรรมการ
๑.๑๓	ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๑.๑๔	ผู้แทนสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๑.๑๕	ผู้แทนกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๑.๑๖	ผู้แทนกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๑.๑๗	ผู้แทนกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์	อนุกรรมการ
๑.๑๘	ผู้แทนกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข	อนุกรรมการ
๑.๑๙	ผู้อำนวยการสำนักท่องเที่ยว กีฬา และวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร	อนุกรรมการ
๑.๒๐	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิปัญญา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ

/๑.๒๑

๒

๑.๒๑ ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๒๒ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๒๓ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๒๔ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. พิจารณาให้ความเห็นชอบรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๒. ปฏิบัติภารกิจอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๒. คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง ด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

องค์ประกอบ

๒.๑ รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย	ประธานอนุกรรมการ
๒.๒ ศาสตราจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์	อนุกรรมการ
๒.๓ ศาสตราจารย์ศราพร ณ ถลาง	อนุกรรมการ
๒.๔ ศาสตราจารย์สุกัญญา สุธาญา	อนุกรรมการ
๒.๕ นายสถาพร ศรีสังข์	อนุกรรมการ
๒.๖ นายบุญเดือน ศรีวรรณ	อนุกรรมการ
๒.๗ รองศาสตราจารย์ชลธิชา บำรุงรักษ์	อนุกรรมการ
๒.๘ รองศาสตราจารย์ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนกุล	อนุกรรมการ
๒.๙ รองศาสตราจารย์วินา วิสเทญ	อนุกรรมการ
๒.๑๐ รองศาสตราจารย์รังสรรค์ จันทะ	อนุกรรมการ
๒.๑๑ รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ	อนุกรรมการ
๒.๑๒ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรพณ บุญยฤทธิ์	อนุกรรมการ
๒.๑๓ นางสมมาลย์ พงษ์ไพบูลย์	อนุกรรมการ
๒.๑๔ นางมยุรี ถาวรพัฒน์	อนุกรรมการ
๒.๑๕ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิปัญญา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๒.๑๖ ผู้อำนวยการสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร	อนุกรรมการ
๒.๑๗ ผู้แทนสำนักงานราชบัณฑิตยสภา	อนุกรรมการ
๒.๑๘ ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๒.๑๙ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและเลขานุการ

/๒.๒๐

๓

๒.๒๐ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๒๑ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๓. คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง ด้านศิลปะการแสดง

องค์ประกอบ

๓.๑ รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย	ประธานอนุกรรมการ
๓.๒ ศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปีกูร์ชิต	อนุกรรมการ
๓.๓ ศาสตราจารย์พรรัตน์ ดำรง	อนุกรรมการ
๓.๔ รองศาสตราจารย์มานพ วิสุทธิแพทย์	อนุกรรมการ
๓.๕ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสิทธิ์ เสียวสิริพงศ์	อนุกรรมการ
๓.๖ นายอานันท์ นาคคง	อนุกรรมการ
๓.๗ นายสิทธิศักดิ์ จรรย์วุฒิ	อนุกรรมการ
๓.๘ นายพิพัฒน์พงศ์ มาศิริ	อนุกรรมการ
๓.๙ นายชุมเดช เดชภิรมล	อนุกรรมการ
๓.๑๐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิปัญญา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๓.๑๑ อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	อนุกรรมการ
๓.๑๒ ผู้อำนวยการสำนักการสังคีต กรมศิลปากร	อนุกรรมการ
๓.๑๓ ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๓.๑๔ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓.๑๕ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓.๑๖ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๔. คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล

องค์ประกอบ

๔.๑ รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย	ประธานอนุกรรมการ
๔.๒ นายพนอม แก้วกำเนิด	อนุกรรมการ
๔.๓ รองศาสตราจารย์สืบทศ ธรรมชาติ	อนุกรรมการ
๔.๔ รองศาสตราจารย์วรลัญจก์ บุญสุรัตน์	อนุกรรมการ
๔.๕ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย นิลอาธิ	อนุกรรมการ
๔.๖ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนธิ บุญฤทธิ์	อนุกรรมการ
๔.๗ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชิน ศรีสวัสดิ์	อนุกรรมการ
๔.๘ นายวิทย์ พานิชพันธ์	อนุกรรมการ
๔.๙ ท.อ. (พิเศษ) อำนาจ พุกศรีสุข	อนุกรรมการ

/๔.๑๐

๔

๔.๑๐ นายไพฑูรย์ ปามประชา	อนุกรรมการ
๔.๑๑ นายบุญชัย ทองเจริญบัวงาม	อนุกรรมการ
๔.๑๒ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิปัญญา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๔.๑๓ ผู้แทนกรมการศาสนา	อนุกรรมการ
๔.๑๔ ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๔.๑๕ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและเลขานุการ
๔.๑๖ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔.๑๗ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๕. คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง ด้านความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
องค์ประกอบ

๕.๑ รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย	ประธานอนุกรรมการ
๕.๒ นายแพทย์สุวิยะ วงศ์คงคาเทพ	อนุกรรมการ
๕.๓ ศาสตราจารย์สุกัญญา สุนดาญา	อนุกรรมการ
๕.๔ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย นิลอาธิ	อนุกรรมการ
๕.๕ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้น ศรีสวัสดิ์	อนุกรรมการ
๕.๖ นายสง่า ดามาพงษ์	อนุกรรมการ
๕.๗ นายमुखงค์ จันทวิษ	อนุกรรมการ
๕.๘ นางอุษา กลั่นหอม	อนุกรรมการ
๕.๙ นายอนิต ชิงถาวร	อนุกรรมการ
๕.๑๐ นางสาวนิพัทธ์พร เพ็งแก้ว	อนุกรรมการ
๕.๑๑ นายวรพล ไม้สน	อนุกรรมการ
๕.๑๒ ผู้แทนกรมการศาสนา	อนุกรรมการ
๕.๑๓ ผู้แทนกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข	อนุกรรมการ
๕.๑๔ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิปัญญา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๕.๑๕ ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๕.๑๖ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและเลขานุการ
๕.๑๗ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕.๑๘ นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

/๖.คณะ

๕

๖. คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง ด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม
องค์ประกอบ

๖.๑	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย	ประธานอนุกรรมการ
๖.๒	ศาสตราจารย์วิบูลย์ สีสวรรณ	อนุกรรมการ
๖.๓	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผดุง พรหมมูล	อนุกรรมการ
๖.๔	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงศ์พันธ์ อนันต์วรณีย์	อนุกรรมการ
๖.๕	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย นิลอาธิ	อนุกรรมการ
๖.๖	นางณัฏฐภัทร จันทวิช	อนุกรรมการ
๖.๗	นายวิไล พานิชพันธ์	อนุกรรมการ
๖.๘	นายบุญชัย ทองเจริญบัวงาม	อนุกรรมการ
๖.๙	ผู้แทนศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์กรมหาชน)	อนุกรรมการ
๖.๑๐	ผู้อำนวยการสำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร	อนุกรรมการ
๖.๑๑	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิปัญญา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๖.๑๒	ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๖.๑๓	ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	กรรมการและเลขานุการ
๖.๑๔	นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๖.๑๕	นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๗. คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง ด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
องค์ประกอบ

๗.๑	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย	ประธานอนุกรรมการ
๗.๒	ศาสตราจารย์จรินทร์ ธานีรัตน์	อนุกรรมการ
๗.๓	รองศาสตราจารย์ชัชชัย โกมารทัต	อนุกรรมการ
๗.๔	นายวีรพงษ์ ไพรัช	อนุกรรมการ
๗.๕	นายประติษฐ์ รักษาพรหมณ์	อนุกรรมการ
๗.๖	นายชิตประชา ทองศิริ	อนุกรรมการ
๗.๗	นายสุจริต บัวพิมพ์	อนุกรรมการ
๗.๘	พ.อ. (พิเศษ) อำนาจ ทุกศรีสุข	อนุกรรมการ
๗.๙	นางสาวเย็นฤดี วงศ์พัฒน์	อนุกรรมการ
๗.๑๐	นายสุเมต สุวรรณพรหม	อนุกรรมการ
๗.๑๑	นายประจัญ กิ่งมิ่งแอ	อนุกรรมการ
๗.๑๒	ผู้แทนกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	อนุกรรมการ

/๗.๑๓

๖

๗.๑๓	ผู้แทนสมาคมกีฬาไทยแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
๗.๑๔	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิปัญญา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๗.๑๕	ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	อนุกรรมการ
๗.๑๖	ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและเลขานุการ
๗.๑๗	นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗.๑๘	นักวิชาการวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการกลั่นกรอง คณะที่ ๒ - ๗

๑. พิจารณากลั่นกรองให้ความเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในแต่ละด้าน
๒. พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในการเสนอเพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
๓. ปฏิบัติภารกิจอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙

วิโรจน์

(นายวิระ โรจน์พจน์รัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ประธานกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

คำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม

ที่ ๗๓ /๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

โดยที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๙ เป็นต้นไป ทั้งนี้ ความในมาตรา ๕ บัญญัติให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยองค์ประกอบหนึ่งให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนแปดคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ด้านศิลปะการแสดง ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม ด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ด้านบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา มาตรา ๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ จึงแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนี้

๑. นางสาวศิริ สุวรรณสถิตย์
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
๒. นายพนอม แก้วกำเนิด
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล
๓. ศาสตราจารย์สุกัญญา สุนดาญา
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
๔. รองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะการแสดง
๕. รองศาสตราจารย์ชัชชัย โกมารทัต
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผดุง พรมมูล
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม
๗. นายบุญเดือน ศรีวรรณ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา
๘. นายปราโมช รัฐวินิจ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อสารมวลชน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายวีระ โรจน์พจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

คำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม

ที่ ๗๗ / ๒๕๖๑

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
แทนตำแหน่งที่ว่าง

ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ ๗๓/๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เนื่องจากนายปราโมช รัฐวิจิตร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อสารมวลชน ได้เสียชีวิต จึงพ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๙ (๓) นั้น

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๓) ประกอบมาตรา ๖ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ จึงแต่งตั้งให้ นางสาวพจมาลย์ เกียรติธรร เป็นผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่าง

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

**บัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชี
(ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๖๑) จำนวน ๓๓๖ รายการ**

ลำดับที่	ปีขึ้นบัญชี	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
๑	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	โขน	ภาคกลาง
๒	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	หนังใหญ่	ระยอง
๓	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	ละครชาตรี	สมุทรปราการ
๔	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	โนรา	ภาคใต้
๕	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	หนังตะลุง	ชุมพร
๖	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	วงสละล้อ ซอปิ่น	น่าน
๗	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	ซอล้านนา	ภาคเหนือ
๘	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	หมอลำพื้น	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๙	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	หมอลำกลอน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๐	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	ลำผญา	มุกดาหาร
๑๑	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	เพลงโคราช	นครราชสีมา
๑๒	๒๕๕๒	ศิลปะการแสดง	ดีเกร์ฮูลู	ภาคใต้ตอนล่าง
๑๓	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ซินตันจก	สุโขทัย
๑๔	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าแพรวา	กาฬสินธุ์
๑๕	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอนาหมื่นศรี	ตรัง
๑๖	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ก่องข้าวดอก	ภาคเหนือ
๑๗	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องจักสานย่านลิเภา	นครศรีธรรมราช
๑๘	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องปั้นดินเผียงกาหลง	เชียงราย
๑๙	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	มีดอรัญญิก	พระนครศรีอยุธยา
๒๐	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	กระดังทองเหลือง	ภาคกลาง
๒๑	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	กรีซ	ภาคใต้
๒๒	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เกวียนสลักลาย	ยโสธร
๒๓	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	รูปหนังตะลุง	พัทลุง
๒๔	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องทองโบราณ สกลช่างเพชรบุรี	เพชรบุรี
๒๕	๒๕๕๒	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ปราสาทศพ สกลช่างลำปาง	ลำปาง
๒๖	๒๕๕๓	ศิลปะการแสดง	ปีพาทย์	ทั่วประเทศ
๒๗	๒๕๕๓	ศิลปะการแสดง	ละครใน	ภาคกลาง
๒๘	๒๕๕๓	ศิลปะการแสดง	หุ่นกระบอก	กรุงเทพฯ
๒๙	๒๕๕๓	ศิลปะการแสดง	ลิเกทรงเครื่อง	ภาคกลาง
๓๐	๒๕๕๓	ศิลปะการแสดง	รำเพลงช้า-เพลงเร็ว	ทั่วประเทศ
๓๑	๒๕๕๓	ศิลปะการแสดง	แม่ท่ายักษ์-ลิง	ทั่วประเทศ
๓๒	๒๕๕๓	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้ายก	เลย
๓๓	๒๕๕๓	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้ามัดหมี่	ชัยนาท
๓๔	๒๕๕๓	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	การปั้นหล่อพระพุทธรูป	ทั่วประเทศ
๓๕	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานศรีธนัญชัย	ทั่วประเทศ
๓๖	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานสังข์ทอง	ทั่วประเทศ
๓๗	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานขุนช้างขุนแผน	ทั่วประเทศ
๓๘	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพระแก้วมรกต	ภาคเหนือ
๓๙	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์	ทั่วประเทศ
๔๐	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานดาวลูกไก่	ภาคกลาง
๔๑	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพระเจ้าเลียบโลก	ภาคเหนือ
๔๒	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช
๔๓	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพระพุทธรูปสี่องค์	เชียงใหม่
๔๔	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพญาคันคาก	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๔๕	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	บททำขวัญข้าว	ทั่วประเทศ
๔๖	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	บททำขวัญนา	ทั่วประเทศ

ลำดับที่	ปีที่ขึ้นบัญชี	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
๔๗	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	บททำขวัญควาย	ทั่วประเทศ
๔๘	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำราแมวไทย	ทั่วประเทศ
๔๙	๒๕๕๓	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำราเลขยันต์	ทั่วประเทศ
๕๐	๒๕๕๓	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	มวยไทย	ทั่วประเทศ
๕๑	๒๕๕๔	ศิลปะการแสดง	กระจับปี	ภาคเหนือ
๕๒	๒๕๕๔	ศิลปะการแสดง	เปี้ยะ	ภาคเหนือ
๕๓	๒๕๕๔	ศิลปะการแสดง	ขับเสภา	สุพรรณบุรี
๕๔	๒๕๕๔	ศิลปะการแสดง	ละครนอก	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๕๕	๒๕๕๔	ศิลปะการแสดง	การแสดงในพระราชพิธี	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๕๖	๒๕๕๔	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าย้อมคราม	สกลนคร
๕๗	๒๕๕๔	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องจักสานไม้ไผ่	เชียงใหม่
๕๘	๒๕๕๔	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เรือนไทยพื้นบ้านดั้งเดิม	ภาคเหนือ
๕๙	๒๕๕๔	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เรือกอลและ	ปัตตานี
๖๐	๒๕๕๔	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างแทงหยวก	ตาก
๖๑	๒๕๕๔	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานปลาพุทอง	ทั่วประเทศ
๖๒	๒๕๕๔	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานจามเทวี	ภาคเหนือ
๖๓	๒๕๕๔	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานผาแดงนางไอ่	ภาคอีสาน
๖๔	๒๕๕๔	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานแม่น้ำคพระโขง	กรุงเทพฯ
๖๕	๒๕๕๔	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานนางเลียดขาว	ภาคใต้
๖๖	๒๕๕๔	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ว้าวไทย	ทั่วประเทศ
๖๗	๒๕๕๔	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ตะกร้อ	ทั่วประเทศ
๖๘	๒๕๕๔	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ตีจับ	ทั่วประเทศ
๖๙	๒๕๕๔	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	แย้ลงรู	ทั่วประเทศ
๗๐	๒๕๕๔	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	กระบี่กระบอง	ทั่วประเทศ
๗๑	๒๕๕๔	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	การแสดงความเคารพแบบไทย	ทั่วประเทศ
๗๒	๒๕๕๔	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ทำขวัญข้าว	ทั่วประเทศ
๗๓	๒๕๕๔	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	พิธีไหว้ครู	ทั่วประเทศ
๗๔	๒๕๕๔	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	สงกรานต์	ทั่วประเทศ
๗๕	๒๕๕๔	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ลอยกระทง	ทั่วประเทศ
๗๖	๒๕๕๔	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	น้ำปลาไทย	ทั่วประเทศ
๗๗	๒๕๕๔	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ต้มยำกุ้ง	ทั่วประเทศ
๗๘	๒๕๕๔	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ผัดไทย	ทั่วประเทศ
๗๙	๒๕๕๔	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ฤๅษีตัดตน	กรุงเทพฯ
๘๐	๒๕๕๔	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	การนวดไทย	กรุงเทพฯ
๘๑	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ	เชียงราย
๘๒	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	ซอสามสาย	ทั่วประเทศ
๘๓	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	เพลงหน้าพาทย์	ทั่วประเทศ
๘๔	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	กันตริ้ม	สุรินทร์
๘๕	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	เจรียง	สุรินทร์
๘๖	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	กาหลอ	ปัตตานี
๘๗	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	ก้านกึงกะหร่า	เชียงใหม่
๘๘	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	พ่อนม่านมัยเชียงตา	ภาคเหนือ
๘๙	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	รำฝรั่งคู่	ภาคกลาง
๙๐	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	ละครดึกดำบรรพ์	ภาคกลาง
๙๑	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	โนราโรงครู	สงขลา
๙๒	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	มะโย่ง	ปัตตานี
๙๓	๒๕๕๕	ศิลปะการแสดง	รองเง็ง	กระบี่
๙๔	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอไทครั้ง	ชัยนาท
๙๕	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอไทลื้อ	เชียงราย

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ลำดับที่	ปีขึ้นบัญชี	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
๙๖	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอกะเหรี่ยง	ราชบุรี
๙๗	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอไทยพวน	แพร่
๙๘	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอผู้ไทย	กาฬสินธุ์
๙๙	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องมุกไทย	พระนครศรีอยุธยา
๑๐๐	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องรัก	ภาคเหนือ
๑๐๑	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ขันลงหินบ้านบุ	กรุงเทพฯ
๑๐๒	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	บาตรบ้านบาตร	กรุงเทพฯ
๑๐๓	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	สัตตภัณฑ์ล้านนา	เชียงใหม่
๑๐๔	๒๕๕๕	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	โคมล้านนา	เชียงใหม่
๑๐๕	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานพระร่วง	สุโขทัย
๑๐๖	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานวรรณคดี	ทั่วประเทศ
๑๐๗	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานตาม่องล่าย	ภาคกลาง
๑๐๘	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	พระสุณนโนหรี ภาควิ	ภาคใต้
๑๐๙	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานเรื่องวันคร	ภาคใต้
๑๑๐	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานเจ้าหลวงคำแดง	เชียงใหม่
๑๑๑	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพระธาตุคอกยตุง	เชียงราย
๑๑๒	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานเจ้าแม่สองนาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๑๓	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานอุรังคธาตุ	นครพนม
๑๑๔	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานหลวงปู่ทวด	ปัตตานี
๑๑๕	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นางโกลวดี : ตำนานสร้างโลกและจักรวาล	สงขลา
๑๑๖	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานสร้างภาคใต้	ปัตตานี
๑๑๗	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ปักขะหินล้านนา	ภาคเหนือ
๑๑๘	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำราศาสตร์	ทั่วประเทศ
๑๑๙	๒๕๕๕	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ไม่ทิม	กรุงเทพฯ
๑๒๐	๒๕๕๕	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	หมากเก็บ	ภาคกลาง
๑๒๑	๒๕๕๕	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	เสือกินวัว	ภาคกลาง
๑๒๒	๒๕๕๕	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	หมากกรูไทย	กรุงเทพฯ
๑๒๓	๒๕๕๕	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ตะกร้อลอดห่วง	ทั่วประเทศ
๑๒๔	๒๕๕๕	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	วิ่งควาย	ชลบุรี
๑๒๕	๒๕๕๕	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	วิ่งวัว	ภาคกลาง
๑๒๖	๒๕๕๕	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	เจิง	ภาคเหนือ
๑๒๗	๒๕๕๕	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	การผูกเกลือ	ภาคใต้
๑๒๘	๒๕๕๕	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	การผูกเสี่ยว	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๒๙	๒๕๕๕	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	เทศน์มหาชาติ	ทั่วประเทศ
๑๓๐	๒๕๕๕	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	พิธีทำบุญต่ออายุ	ทั่วประเทศ
๑๓๑	๒๕๕๕	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	การแต่งกายบาป่า-เพอรานากัน	ภูเก็ต
๑๓๒	๒๕๕๕	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	สารทเดือนสิบ	ภูเก็ต
๑๓๓	๒๕๕๕	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีรับบัว	สมุทรปราการ
๑๓๔	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	สารบอาหารไทย	ทั่วประเทศ
๑๓๕	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	แกงเผ็ด	ทั่วประเทศ
๑๓๖	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	แกงเขียวหวาน	ทั่วประเทศ
๑๓๗	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ส้มตำ	ทั่วประเทศ
๑๓๘	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	น้ำพริก	ทั่วประเทศ
๑๓๙	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ปลาร้า	ทั่วประเทศ
๑๔๐	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ลูกประคบ	ทั่วประเทศ
๑๔๑	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ยาหอม	ทั่วประเทศ
๑๔๒	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	หมอพื้นบ้านรักษากระดูกหัก	ทั่วประเทศ
๑๔๓	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	คชศาสตร์ชาวกูย	สุรินทร์
๑๔๔	๒๕๕๕	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ดอนปู่ตา	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับที่	ปีขึ้นบัญชี	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
๑๔๕	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	อักษรธรรมล้านนา	สุโขทัย
๑๔๖	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	อักษรธรรมอีสาน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๔๗	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	อักษรไทยน้อย	มหาสารคาม
๑๔๘	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาญ้อกูร	ชัยภูมิ
๑๔๙	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาก่อง	อุทัยธานี
๑๕๐	๒๕๕๕	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาซอง	จันทบุรี
๑๕๑	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	วงปี่จุ่ม	เชียงใหม่
๑๕๒	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	วงม้งคละ	กำแพงเพชร
๑๕๓	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	วงมโหรี	ทั่วประเทศ
๑๕๔	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	แคน	มหาสารคาม
๑๕๕	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	พิณ	มหาสารคาม
๑๕๖	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	กร้อโต๊ะ	นราธิวาส
๑๕๗	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	ลำตัด	ภาคกลาง
๑๕๘	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	เพลงอีแซว	ภาคกลาง
๑๕๙	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	สวดสรภัญญ์	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๖๐	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	เพลงบอก	ระนอง
๑๖๑	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	เพลงเรือแหลมโพธิ์ จ.สงขลา	สงขลา
๑๖๒	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	รำประเลง	ทั่วประเทศ
๑๖๓	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	ฟ้อนกลองตุ้ม	ศรีสะเกษ
๑๖๔	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	ลิเกป่า	กระบี่
๑๖๕	๒๕๕๖	ศิลปะการแสดง	ฟ้อนเล็บ	ภาคเหนือ
๑๖๖	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอไทพวน	ทั่วประเทศ
๑๖๗	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าขาวม้า	ทั่วประเทศ
๑๖๘	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ตะกร้อหวาย	ปทุมธานี
๑๖๙	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ข้าวแตะ	ลำปาง
๑๗๐	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ห้องบ้านทรายมูล	อุบลราชธานี
๑๗๑	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ประเทียมสุรินทร์	สุรินทร์
๑๗๒	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานคร่ำ	ปัตตานี
๑๗๓	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องทองเหลือง บ้านปะอว	อุบลราชธานี
๑๗๔	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	หัวโขน	กรุงเทพฯ
๑๗๕	๒๕๕๖	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	บายศรี	ทั่วประเทศ
๑๗๖	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานยายกะตา	ภาคกลาง
๑๗๗	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานปัญญาสชาดก	ทั่วประเทศ
๑๗๘	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานกลองข้าวน้อยฆ่าแม่	ยโสธร
๑๗๙	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว	ปัตตานี
๑๘๐	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานเจ้าแม่เขาสามมุก	ชลบุรี
๑๘๑	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานกบกินเดือน	ภาคเหนือ
๑๘๒	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	บทเวหนาน	ทั่วประเทศ
๑๘๓	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ผญาอีสาน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๘๔	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำราพรหมชาติ	ทั่วประเทศ
๑๘๕	๒๕๕๖	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	กาฟักไข่	ภาคกลาง
๑๘๖	๒๕๕๖	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	หนอนซ้อน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๘๗	๒๕๕๖	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	มวยตบจาก	ภาคตะวันออก
๑๘๘	๒๕๕๖	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	มวยทะเล	ทั่วประเทศ
๑๘๙	๒๕๕๖	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ซีล๊ะ	สตูล
๑๙๐	๒๕๕๖	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	มวยโบราณสกลนคร	สกลนคร
๑๙๑	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีตักบาตรเทโว	ทั่วประเทศ
๑๙๒	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีการละเล่นผีตาโขน	เลย
๑๙๓	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีกวนข้าวทิพย์	ทั่วประเทศ
๑๙๔	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีบุญบังไฟ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

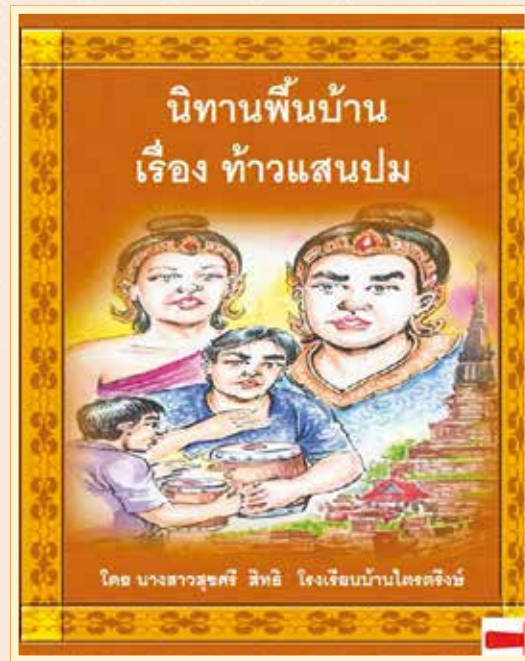
ลำดับที่	ปีขึ้นบัญชี	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
๑๙๕	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	พิธีโกนจุก	ทั่วประเทศ
๑๙๖	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	พิธีบายศรีสู่ขวัญ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๙๗	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	พิธีทำขวัญนาคน	ทั่วประเทศ
๑๙๘	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีลงเล	ปัตตานี
๑๙๙	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีกองข้าวศรีราชา จ.ชลบุรี	ชลบุรี
๒๐๐	๒๕๕๖	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีแห่พญายม บางพระ จ.ชลบุรี	ชลบุรี
๒๐๑	๒๕๕๖	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	อาหารบาบ๋า	ภาคใต้
๒๐๒	๒๕๕๖	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	กระยาสารท	ทั่วประเทศ
๒๐๓	๒๕๕๖	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ขนมเบื้อง	ภาคกลาง
๒๐๔	๒๕๕๖	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ข้าวย่ำ	ภาคใต้
๒๐๕	๒๕๕๖	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ข้าวหลาม	ทั่วประเทศ
๒๐๖	๒๕๕๖	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ยาหม่อง	ทั่วประเทศ
๒๐๗	๒๕๕๖	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	คิ๊ญของกระเหรี่ยง	ภาคเหนือ
๒๐๘	๒๕๕๖	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ข้าวหอมมะลิ	ทั่วประเทศ
๒๐๙	๒๕๕๖	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ปลากัดไทย	ทั่วประเทศ
๒๑๐	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาเลอเวีะ	เชียงใหม่
๒๑๑	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาโซ่ (ทะวีง)	สกลนคร
๒๑๒	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาดากใบ (เจ๊ะเห)	ปัตตานี
๒๑๓	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาสะกอม	ภาคใต้
๒๑๔	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาอูรักลาโว้ย	ภูเก็ต
๒๑๕	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษามานี (ชาโก)	ตรัง
๒๑๖	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาไทยโคราช/ไทยเบ็ง	นครราชสีมา
๒๑๗	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาพิเทน	ภาคใต้
๒๑๘	๒๕๕๖	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาเขมรถิ่นไทย	สุรินทร์
๒๑๙	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	เค่ง	กาญจนบุรี
๒๒๐	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	เพลงฉ่อย	ทั่วประเทศ
๒๒๑	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	เพลงเรือ	ภาคกลาง
๒๒๒	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	เพลงนา	ภาคใต้
๒๒๓	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	แตงวง	ทั่วประเทศ
๒๒๔	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	ฟ้อนโยคีถวายไฟ	เชียงใหม่
๒๒๕	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	ระบำสืบท	ทั่วประเทศ
๒๒๖	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	รำแม่บท	ทั่วประเทศ
๒๒๗	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	รำโชน	นครสวรรค์
๒๒๘	๒๕๕๗	ศิลปะการแสดง	หนังประโมทัย	ภาคอีสาน
๒๒๙	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอเกาะยอ	สงขลา
๒๓๐	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอเมืองอุบล	อุบลราชธานี
๒๓๑	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	รูปหนังใหญ่	นครศรีธรรมราช
๒๓๒	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานแกะสลักกะโหลกขอ	กรุงเทพฯ
๒๓๓	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างตอกกระดาด	ทั่วประเทศ
๒๓๔	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างแกะสลักผักผลไม้	ทั่วประเทศ
๒๓๕	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างดอกไม้สด	ทั่วประเทศ
๒๓๖	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานตีทองคำเปลว	ภาคอีสาน
๒๓๗	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างผ้าลายทองแผ่ลวด	นครปฐม
๒๓๘	๒๕๕๗	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องแต่งกายมโนห์รา	นครศรีธรรมราช
๒๓๙	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานนายตัน	นครศรีธรรมราช
๒๔๐	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพญางกพญาน	นครปฐม
๒๔๑	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพันท้ายนรสิงห์	ภาคกลาง
๒๔๒	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานชาละวัน	พิจิตร
๒๔๓	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานปู่สะเย่าสะ	ภาคเหนือ
๒๔๔	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	เพลงแห่นางแมว	ทั่วประเทศ

ลำดับที่	ปีที่ขึ้นบัญชี	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
๒๔๕	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	กาพย์เห่ขันขี้	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒๔๖	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	บททำขวัญช้าง	ทั่วประเทศ
๒๔๗	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำราพิชัยสงคราม	ทั่วประเทศ
๒๔๘	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำราารลักษณ์	ทั่วประเทศ
๒๔๙	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	แนดข้ามส้าว	ภาคเหนือ
๒๕๐	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	โค้งดินเกวียน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒๕๑	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	เลื้อข้ามห้วย	ภาคกลาง
๒๕๒	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	งูกินหาง	ภาคกลาง
๒๕๓	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	อีดัก	ภาคกลาง
๒๕๔	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	แข่งเรือ	เชียงราย
๒๕๕	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ตีขอบกระดัง	ภาคใต้
๒๕๖	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ตีไก่คน	ทั่วประเทศ
๒๕๗	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	รถม้าชาวเสียม	เชียงใหม่
๒๕๘	๒๕๕๗	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	แข่งโพนจังหวัดพัทลุง	พัทลุง
๒๕๙	๒๕๕๗	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีแห่เทียนพรรษา	ทั่วประเทศ
๒๖๐	๒๕๕๗	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีลากพระ	นครศรีธรรมราช
๒๖๑	๒๕๕๗	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ	นครศรีธรรมราช
๒๖๒	๒๕๕๗	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	การแต่งงานแบบไทย	ทั่วประเทศ
๒๖๓	๒๕๕๗	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	สวดพระบาลีสภาใต้	นครศรีธรรมราช
๒๖๔	๒๕๕๗	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	พิธีบูชาแม่โพสพ	ทั่วประเทศ
๒๖๕	๒๕๕๗	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีการทำบุญในพุทธศาสนา	ทั่วประเทศ
๒๖๖	๒๕๕๗	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	พิธีกรรมขอฝน	ทั่วประเทศ
๒๖๗	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ข้าวต้มมัด	ทั่วประเทศ
๒๖๘	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	เมี่ยงคำ	ทั่วประเทศ
๒๖๙	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	มังคุดคัด	นครศรีธรรมราช
๒๗๐	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	แกงพุงปลา	ภาคใต้
๒๗๑	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	น้ำตาลมะพร้าว	สมุทรสงคราม
๒๗๒	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	การย่างไฟ	มหาสารคาม
๒๗๓	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	การสักยา	สกลนคร
๒๗๔	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	โหราศาสตร์ไทย	ทั่วประเทศ
๒๗๕	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ไกชนไทย	ชลบุรี
๒๗๖	๒๕๕๗	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	แมวไทย	สมุทรสงคราม
๒๗๗	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาญ้อ	หนองคาย
๒๗๘	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาแสก	นครพนม
๒๗๙	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาอึมบี่	แพร่
๒๘๐	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาปี่ซู่	เชียงราย
๒๘๑	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษากะซอง	ตราด
๒๘๒	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาซิมเร	ตราด
๒๘๓	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาซอญ	กาญจนบุรี
๒๘๔	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษามลาบรี	น่าน
๒๘๕	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษามอแกน	ระนอง
๒๘๖	๒๕๕๗	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาผู้ไทย	กาฬสินธุ์
๒๘๗	๒๕๕๘	ศิลปะการแสดง	กลองยาว	ทั่วประเทศ
๒๘๘	๒๕๕๘	ศิลปะการแสดง	ขับลื้อ	เชียงราย
๒๘๙	๒๕๕๘	ศิลปะการแสดง	บานอ	นราธิวาส
๒๙๐	๒๕๕๘	ศิลปะการแสดง	เพลงปรบไก่	ภาคกลาง
๒๙๑	๒๕๕๘	ศิลปะการแสดง	ละครพันทาง	ทั่วประเทศ
๒๙๒	๒๕๕๘	ศิลปะการแสดง	ฟ้อนเงี้ยว	ภาคเหนือ

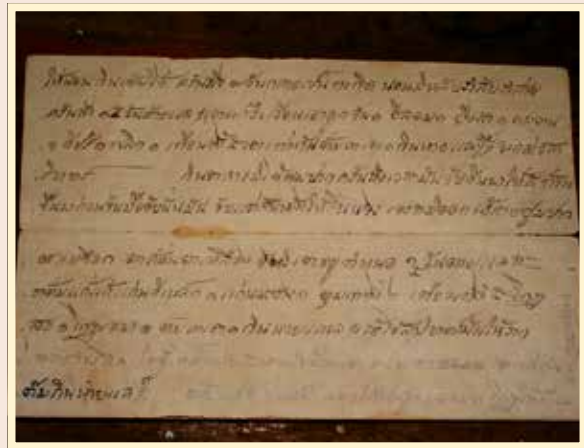
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ลำดับที่	ปีที่ขึ้นบัญชี	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
๒๙๓	๒๕๕๘	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	โองมั่งกรราชบุรี	ราชบุรี
๒๙๔	๒๕๕๘	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องเงินไทย	ทั่วประเทศ
๒๙๕	๒๕๕๘	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ปราสาทผึ้ง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒๙๖	๒๕๕๘	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างสนะ	กรุงเทพฯ
๒๙๗	๒๕๕๘	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องบูชาอย่างไทย	ทั่วประเทศ
๒๙๘	๒๕๕๘	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานพระรถเมรี	ทั่วประเทศ
๒๙๙	๒๕๕๘	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานท้าวปาจิตต์-อรพิมพ์	นครราชสีมา
๓๐๐	๒๕๕๘	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานสงกรานต์	ทั่วประเทศ
๓๐๑	๒๕๕๘	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพระธาตุประจำปีเกิดล้านนา	เชียงใหม่
๓๐๒	๒๕๕๘	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานพระพุทธรูปลอยน้ำ	ภาคกลาง
๓๐๓	๒๕๕๘	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	โคมลอยลอดหัวง	ร้อยเอ็ด
๓๐๔	๒๕๕๘	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ชักเย่อเกวียนพระบาท	จันทบุรี
๓๐๕	๒๕๕๘	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ลูกข่าง	ภาคเหนือ
๓๐๖	๒๕๕๘	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	ดาเข่ง หรือ ตั่งเต	ภาคเหนือ
๓๐๗	๒๕๕๘	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีสลาภย้อมเมืองลำพูน	ลำพูน
๓๐๘	๒๕๕๘	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	แห่ปราสาทผึ้ง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๓๐๙	๒๕๕๘	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีแห่มาลัยข้าวตอกในเทศกาลวัน มาฆบูชา จ.ยโสธร	ยโสธร
๓๑๐	๒๕๕๘	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	เหยา	สกลนคร
๓๑๑	๒๕๕๘	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	สวดไอ้เอื้อหารราย	กรุงเทพฯ
๓๑๒	๒๕๕๘	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ภูมิปัญญาการทำปลาตุกร้า	ภาคใต้
๓๑๓	๒๕๕๘	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ภูมิปัญญาการอยู่ไฟ	ทั่วประเทศ
๓๑๔	๒๕๕๘	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ภูมิปัญญาการทำเหมืองฝาย	ภาคเหนือ
๓๑๕	๒๕๕๘	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ภูมิปัญญาการเลี้ยงควายไทย	ทั่วประเทศ
๓๑๖	๒๕๕๘	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ภูมิปัญญาการเลี้ยงไหมไทย	ทั่วประเทศ
๓๑๗	๒๕๕๘	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษากูย/กวย	สุรินทร์
๓๑๘	๒๕๕๘	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ภาษาพวน	ลพบุรี
๓๑๙	๒๕๖๑	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	นิทานพื้นบ้านท้าวแสนปม	กำแพงเพชร
๓๒๐	๒๕๖๑	ศิลปะการแสดง	ลิเก	พิจิตร, นครสวรรค์
๓๒๑	๒๕๖๑	ศิลปะการแสดง	สะโน	ศรีสะเกษ
๓๒๒	๒๕๖๑	ศิลปะการแสดง	ว้ายกุละ	ยะลา
๓๒๓	๒๕๖๑	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	พิธีถวายข้าวพืชมงคล ฯ และบุญเสียด่างข้าวโอกาสพระธาตุพนม	นครพนม
๓๒๔	๒๕๖๑	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ	นครสวรรค์
๓๒๕	๒๕๖๑	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีปักธงเมืองนครไทย	พิษณุโลก
๓๒๖	๒๕๖๑	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีปอยส่างลอง	แม่ฮ่องสอน
๓๒๗	๒๕๖๑	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล	ประเพณีถือศีลกินผัก	ภูเก็ต
๓๒๘	๒๕๖๑	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ขนมฝรั่งกุฎีจีน	กรุงเทพฯ
๓๒๙	๒๕๖๑	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ดินสอพองลพบุรี	ลพบุรี
๓๓๐	๒๕๖๑	ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ตำรายาหลวงปู่ศุข	ชัยนาท
๓๓๑	๒๕๖๑	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เรือนโคราช	นครราชสีมา
๓๓๒	๒๕๖๑	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	กลองเอกราช	อ่างทอง
๓๓๓	๒๕๖๑	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เรือกำบัง	พังงา
๓๓๔	๒๕๖๑	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	วัวเทียมเกวียน	เพชรบุรี
๓๓๕	๒๕๖๑	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	การเล่นสะบ้า	สมุทรปราการ, นนทบุรี, กาญจนบุรี
๓๓๖	๒๕๖๑	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	การแข่งขันเรือยาวขึ้นโขงชิงธง ลุ่มน้ำหลังสวน	ชุมพร

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่ได้รับการขึ้นบัญชีประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑

นิทานพื้นบ้าน เรื่องท้าวแสนปม

ตำรายาหลวงปู่ศุข

ลิเก

สะโน

ว้ายงูเละ

ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากห้วยโพ

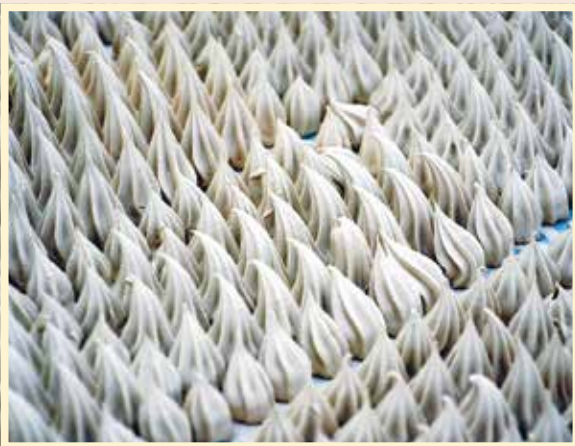
ประเพณีปักธงเมืองนครไทย

ประเพณีถือศีลกินผัก

ขนมฝรั่งกุฎีจีน

ดินสอพองลพบุรี

พิธีถวายข้าวฟักภาค ๑
และบุญเสียดำหัวข้าวโกลาสพระธาตุพนม

ประเพณีปอยส่างลอง

กลองเอกราช

เรือกำบัง

เรือนโคราช

วัวเทียมเกวียน

การเล่นสะบ้า

การแข่งขันเรือยาวขึ้นโขงชิงธง

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๑

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

พิมพ์ครั้งแรก พุทธศักราช ๒๕๖๑ จำนวน ๗๕๐ เล่ม

ISBN : 978-616-543-532-1

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายวีระ โรจน์พจนรัตน์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม
นายเกษศณพวงษ์ ศิริ	ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
นางพิมพ์วิ วัฒนวรานุกร	อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
นายประดิษฐ์ โพธิ์	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด	
คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร	
คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง จำนวน ๗ คณะ	

บรรณาธิการ

นางสาวอัจฉราพร พงษ์ฉวี	ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา
------------------------	--------------------------------

คณะทำงาน

นางสาวกิตติพร ใจบุญ	ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนา
นายสุชาติ คณานนท์	ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
นางสุกัญญา เย็นสุข	ผู้อำนวยการกลุ่มสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
นางสาวสุมาลี เจียมจันทริต	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นายชาคริต สิทธิฤทธิ์	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสมฤดี ไชยสุกumar	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญการ
นางสาวอรุณี จีรพรบัณฑิต	นักวิชาการวัฒนธรรม
นายณัฐดนัย ใจมั่น	นักวิชาการวัฒนธรรม
นางสาวอรุณา หาญนนทพิทักษ์	นักศึกษาฝึกงาน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
เลขที่ ๑๔ ถนนเทียมร่วมมิตร เขตห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๑๐
โทรศัพท์ : ๐ ๒๒๔๗ ๐๐๑๓ ต่อ ๑๓๑๒, ๑๓๑๓, ๑๓๑๔, ๑๓๑๕
โทรสาร : ๐ ๒๖๔๕ ๓๐๖๑

พิมพ์ที่

บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
๑๔ ถนนเทียมร่วมมิตร เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๗ ๐๐๑๓ ต่อ ๑๓๑๒-๔